Študijsk
Mirana Ja
mesto na

NOVICE

LETO V.-št. 27 | V KOČEVJU, DNE 2. JULIJA 1960 | Cena 15 din

Naša razglednica

TESARSKO DELO ZAHTEVA PRECEJ VEŠČINE IN NAPORNEGA DELA. POSNETEK IZ ŽLEBIČA PRI RIBNICI. (Foto ing. L. Čampa)

Odločnejše po poti naprej!

26. junija je bila v domu Partizana v Ribnici pokongresna konferenca Socialistične zveze delovnih ljudi. Poleg delegatov so prisostvovali konferenci tudi gostje: ljudska poslanca Matija Maležič in Matevž Hace, podpredsednik OLO Jože Jager, ki je zastopal tudi Okrajni odbor SZDL, predsednik Obč. odbora SZDL Kočevje Miro Hegler, sekretar Obč. odbora SZDL Domžale, komandant ribniške garnizije in drugi.

Predsednik Občinskega odbora SZDL Ribnica Franc Debeljak je v svojem referatu obširno poročal o nalogah SZDL po V. kongresu in analiziral gospodarsko stanje v občini. Govoril je tudi o nalogah krajevnih organizacij SZDL, kakor jih narekuje V. kongres SZDLJ. V razpravi je sodelovalo več delegatov in gostje.

Delegati so sprejeli predlog, ki ga je pripravila posebna komisija pri Obč. odboru SZDL, da se združijo nekateri manjši odbori SZDL v večje krajevne organizacije. Doslej je bilo 34 organizacij, po novem pa jih bo samo 17. Dokončno bodo odločili o tem še člani Socialistične zveze.

Tovariš Franc Debeljak, predsednik Občinskega odbora Socialistične zveze, je uvodoma govoril o nalogah SZDL po V. kongresu. Dejal je, da je petdnevno zasedanje V. kongresa SZDLJ dalo toliko bogatega gradiva, da ga nikakor ni moč obdelati v kratkem referatu. Vse to gradivo bomo morali sistematično proučevati in na podlagi tega delati in ukrepati, da bo vse naše nadaljnje delo in ves naš razvoj vzklajen s sklepi V. kongresa.

Dalj časa se je zadržal pri obravnavanju zunanjepolitičnih vprašanj in med drugim dejal: Nam je jasno, da po tolikih letih hladne vojne ne more priti kar naenkrat do ureditve vseh mednarodnih problemov. Tudi danes, kljub vedno boljšim izgledom, je še vedno težko doseči v krajšem času odločilnejše uspehe. Moč in delovanje reakcionarnih sil v obeh taborih in pa prestiž med velesilami v svetu so še velike zavore, ki jih bo treba odstraniti...

V svojem izvajanju je ocenil pozitivno vlogo Jugoslavije, ki se skupno z ostalimi silami v svetu bori za mir...

proti sugestiji za kakršnokoli večanje investicij in se je zavzel za to, da se še nadalje postopoma sredstva v vedno večji meri odstopajo kolektivom in komunam, kjer se ustvarjajo. Vsekakor pomeni to izredno veliko in pomembno vzpodbudo za nadaljnjo krepitev in še širše uveljavljanje socialističnih družbenih odnosov.

Pri uveljavljanju nagrajevanja po učinku je SZDL stala precej ob strani in ni nudila sindikatom potrebne pomoči in podpore. Dolžnost SZDL, sindikatov, organov samoupravljanja, kolektivov in posameznika je, da se bore za krepitev delavske samouprave, za uveljavljanje in razvijanje prej omenjenega principa delitve osebnih dohodkov. Prav tako pa moramo preprečevati, da bi se kolektivom brez njihovega soglasja ali pod pritiskom jemala sredstva, ki so jih oni ustvarili. Naloge SZDL so pri tem sila obsežne, vendar pa je osnovna naloga SZDL ravno v tem, da pomaga neposrednim proizvajalcem, da v svojem kolektivu vidijo in spoznajo družbeno vrednost svojega dela, da rezultate tega dela cenijo in menijo, da se tako razvijejo v ekonomsko in družbeno samostojne ljudi.

Govoril je tudi o nalogah, ki čakajo SZDL pri utrjevanju in nadaljnjem razvijanju komun. V zadnjih letih so naše komune vse bolj težile k tem, da postanejo osnovna družbeno-ekonomska skupnost prebivalcev določenega področja. Potrebne so bile razne reorganizacije, kajti želeli smo, da ne bi bila komuna niti prevelika niti premajhna, tako da bi bilo omogočeno državljanom stalno sodelovanje v organih družbenega samoupravljanja... Občine bodo morale imeti v bodoče več sredstev in boljši kader, kakor ga imajo sedaj...

Sedanji petletni plan ima odločilen pomen za naš nadaljnji družbeno-ekonomski razvoj. O tem naj bi razpravljalo čim več ljudi. Na zborih volivcev naj ljudje povedo svoje mnenje, dajo predloge, ki naj bi se upoštevali pri dokončni izdelavi petletnega plana. Zelo pomembna je tudi vloga občinskih odbornikov, ki morajo tolmačiti delo ljudskega odbora. Naloga SZDL naj bo, da se ustanovi odborniški klub. Le-ta bo imel zelo pomembno vlogo.

Tovariš Debeljak je obrazložil tudi spremembe v organizacijski strukturi SZDL. Danes se vedno bolj kaže potreba, ne več toliko po združevanju ljudi v politični akciji za tolmačenje novih kvalitet naše družbene ureditve, kakor po taki obliki samouprave v družbenem in političnem življenju, ki bi omogočila državljanu sodelovanje tudi pri določanju politike organov oblasti in družbene samouprave in možnost kontrole nad izvajanjem te politike. To so bili v glavnem osnovni vsebinski razlogi, da je SZDL že prerasla iz politično-mobilizatorske organizacije v najvišjo obliko samouprave v družbenem in političnem življenju.

Vsak državljan, ki ima pravico sodelovati v organih družbenega upravljanja, je lahko tudi član SZDL. To je pomembna novost v spremembi statuta SZDLJ.

V referatu je tov. predsednik tudi dejal, naj bodo nova področja krajevnih organizacij SZDL v skladu s krajevnimi ljudskimi odbori na vaseh, v središčih pa s področji stanovanjskih skupnosti. V okviru krajevne organizacije moramo iskati v bodoče čim primernejše načine, kako bi državljani lahko vsestransko spoznavali, obravnavali, uresničevali, pa tudi nadzirali delo komune.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Izmenjava mnenj o nagrajevanju v rudarstvu

Kočevje, sobota 25. junija. — Danes dopoldne je bilo v Domu rudarjev na Rudniku posvetovanje sekretariatov Občinskih komtejev ZKS občin Zagorje, Hrastnik, Trbovlje in Kočevje ter rudniškega sekretariata. Na tem posvetovanju so se pogovorili o dosedanjih uspehih in nadaljnjem uveljavljanju nagrajevanja po enotah proizvoda v okviru ekonomskih enot v rudarstvu. Udeleženci posveta so izmenjali precej koristnih mnenj in izkušenj. Sestanka se je udeležil tudi organizacijski sekretar Okrajnega komiteja ZKS Ljubljana, tovariš Hočevar.

Po pozdravnih besedah sekretarja Obč. komiteja ZK Kočevje Ludvika Goloba je poročal o dosedanjih dosežkih pri nagrajevanju po ekonomskih enotah član rudniškega komiteja France Korelc. Sistem nagrajevanja v kočevskem rudniku je bil lansko leto nekoliko izpopolnjen. Lansko leto je tudi bilo plačanih na akord 62 % delavcev, to je za 9 % več kot pred dvema letoma. Osebni dohodek nad tarifno postavko so do minulega leta plačevali dva- ali trikrat letno, lansko leto pa so ga izplačevali v obliki kolektivnih premij. Tak sistem nagrajevanja je sicer pokazal nekatere dobre lastnosti, vendar še ni bil popoln. Ena glavnih slabosti je bila v tem, da so bili vsi zaposleni plačani po uspehu podjetja in ne od uspeha ožje gospodarske enote, tako da je vsak član kolektiva dobil procentualno enak delež, ne glede na gospodarjenje v posameznem obratu. Zato je delavski svet podjetja septembra lani imenoval posebno komisijo, ki naj bi proučila vse možnosti za uvedbo nagrajevanja po enoti proizvoda. Komisija je morala najprej izdelati elaborat o organizaciji podjetja po ekonomskih enotah, pripraviti ustrezno dokumentacijo o zajemanju stroškov in zagotoviti tak sistem, da bodo lahko posamezne ekonomske enote vplivale na obseg stroškov proizvodnje in hkrati imele kontrolo nad stroški, s katerimi so obremenjene. Iz tega sledi, da ne sme biti nobena ekonomska enota obremenjena s proizvodnimi stroški, če jih ni že prej priznala, nasprotno pa mora vsak strošek bremeniti tisto ekonomsko enoto, ki je izdatke povzročila.

Podjetje so razdelili na dvanajst ekonomskih enot (jamski kop, površinski kop, separacija itd.), organizirane pa so tako, da lahko zajemajo stroške in ugotavljajo rezultate. Investicije v lastni režiji niso organizirali kot samostojno ekonomsko enoto, ker te naloge opravljajo delavci posameznih enot v okviru družbenega plana. Izdelana so bila tudi podrobna navodila za organizacijo in poslovanje posamezne ekonomske enote in rudnika, pripravili pa so tudi tako dokumentacijo zajemanja stroškov, ki je najbolj analitično pregledna in daje možnost dobre kontrole stroškov.

Stroške, ki se kalkulativno prenašajo v proizvodne stroške posamezne enote, vsak mesec obravnavajo na skupnem sestanku vodje enot, tako da ne pride nikdar do obremenitve stroškov na enoto, če jih ni vodja enote priznal.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Posvetovanje na Travni gori

FRANC DEBELJAK
Predsed. Obč. odbora SZDL Ribnica

Pri razvijanju naše ekonomske politike bomo morali upoštevati nekatere bistvene elemente, ki bodo morali biti osnova za orientacijo pri sestavljanju občinskih in okrajnih planov. Podjetja naj se pri sestavljanju novega petletnega plana lotevajo predvsem notranjih reform, tako da bodo s pravilno organizacijo dela izkoristili vse zmogljivosti, modernizirati je treba obrate, modernizirati in izpopolniti tehnološke procese, skrbeti za izobrazbo kadrov, da bodo delavci usposobljeni za delovna mesta.

Delitev osebnega dohodka je še marsikje zelo primitivno urejena, zato se mora sistemu razdeljevanja sredstev za osebne dohodke posvetiti vso pozornost in je treba povsod uvajati, razvijati in izpopolnjevati razdeljevanje sredstev po delu. Le z razvijanjem tega se bo še v večjem obsegu povečala produktivnost in rentabilnost proizvodnje, še uspešneje se bodo razvijali in poglabljali socialistični odnosi.

V. kongres je odločno nastopil

Društvo kmetijskih inženirjev in tehnikov Kočevje je organiz. 25. 6. v domu na Travni gori posvetovanje, katerega se je udeležilo precejšnje število članov in gostov iz Kočevja, Ljubljane, Kočevske Reke, Ribnice in Sodražice. Med udeleženci sta bila tudi organizacijski sekretar OK ZKS Ljubljana, Janez Hočevar in predsednik OZZ Ljubljana, tovariš Nebec.

Nekateri so prišli na Travno goro že v prvih popoldanskih urah. Po prihodu na Travno goro so si ogledali pašnike Kmetijske zadruge Sodražica, hlev in stanovanjsko poslopje za oskrbnika živine. V prostornem hlevu je preko petdeset glav mlade plemenske živine, od tega večji del (53) last Poslovne zveze Kočevje.

Živina je lepo oskrbovana in lepo napreduje. Mlada živina ima dovolj sočne paše. KZ Sodražica je investirala precej sredstev za ureditev travnogorskih pašnikov. Umetno gnojilo je tudi naredilo svoje, tako da je trave dovolj za pašo, pa tudi za košnjo je ne bo zmanjkalo.

Med mladimi telicami smo videli tudi bika, ki predstavlja precejšnjo vrednost. Sedaj je star 18 mesecev. Bik je zelo lepo raščen. Njegova mati je dajala v Kompoljah nad 7000 litrov mleka letno.

Vsa živina Poslovne zveze, ki se pase na teh pašnikih, bo šla v jeseni v novozgrajeni hlev v Karlovico. Drugo leto bo imela Poslovna zveza na Travni gori še več živine. Upravnik PZ Karel Mikulič nam je pripovedoval, da bo prihodnje leto na Travni gori od 150 do 200 glav živine.

Posvetovanje v domu na Travni gori je pričel predsednik Poslovne zveze Karel Mikulič, ki je pozdravil vse udeležence. Zatem je imel dr Marijan Pavšič iz Ljubljane zanimivo predavanje o kmetijstvu, primerjal naše kmetijstvo in živinorejo z ameriškim (dr. Pavšič je bil v zadnjem času že dvakrat v ZDA). Poudaril je, da sta napravila naše kmetijstvo in živinoreja zelo velik korak naprej in smo v marsičem na boljšem, kot pa v tujini. Dogaja se celo, da se tuji strokovnjaki učijo pri nas...

Po predavanju je prikazal s skioptičnimi slikami vrsto zanimivih slik iz življenja ameriških živinorejcev (farmarjev), poučne prizore o načinu krmljenja in vzreji živine, prašičev, perutnine itd. Pokazal je tudi lepe posnetke pokrajin, mest in značilnosti ameriškega človeka. Vsako sliko je predavatelj tudi komentiral.

Vsi udeleženci so bili s predavanjem in prikazanimi skioptičnimi slikami zelo zadovoljni. Videli smo marsikaj novega; dobro bi bilo, da bi se nekatere stvari uvedle tudi pri nas, predvsem tiste, ki bi imele za nas posebno vrednost in ceno.

Po predavanju je spregovoril predsednik OZZ tovariš Nebec. Že v uvodu je poudaril, da je nujno, da začnemo z združevanjem razdrobljenih kmetijskih površin. To je eno od osnovnih vprašanj, ki jih je treba reševati v procesu socializacije naše vasi. Kmetijske zadruge bodo morale čimprej začeti z ustanavljanjem kmetijskih proizvodnih obratov. Ti naj bi imeli v začetku vsaj 100 hektarov zemlje.

Ovira za ustanavljanje takih obratov so med drugim tudi majhne kmetjske zadruge, ki niso sposobne organizirati takih obratov. Zato bo treba šibkejše zadruge združiti z močnejšimi. V bližnji perspektivi naj bi bilo od dosedanjih 106 zadrug v okraju samo 60 do 70.

Potrebna bo tudi večja smelost in odločnost strokovnega kadra pri reševanju teh vprašanj. Osvojiti moramo moderne koncepte kmetijske proizvodnje. Boriti se moramo proti oportunizmu, ki škoduje naši stvari.

Obširneje je govoril tudi o novi politiki v kmetijskih investicijah. Država ne more finansirati vsega; zato se bo treba tudi v kmetijstvu nasloniti predvsem na lastne sile. zategadelj pa je treba okrepiti kmetijske zadruge. Zadruga, ki ne ustvari na leto vsaj 100 milijonov din prometa, v današnjih pogojih ne more obstojati. Le gospodarsko močne zadruge bodo lahko kos vsem nalogam, ki jih postavlja pred njih sedanji čas.

Govoril je tudi o tem, kako se bo odvijala v bodoče kooperacija med kmetijskim proizvajalcem in zadrugo. Način kooperacije bo odvisen od specifičnosti terena in terena samega. »Tako lahko pričakujemo še večje uspehe v pogodbenem sodelovanju, kakor smo jih dosegli sedaj,« je zaključil tovariš predsednik.

Nazadnje so udeleženci posvetovanja izmenjali misli in izkušnje o delu in življenju v kraju, kjer delajo. Poskrbljeno je bilo tudi za prijeten družabni večer, ki bo ostal vsem udeležencem tega posvetovanja v lepem spominu.

-r

VEČ ZA OBRT V RIBNICI

Občinski ljudski odbor Ribnica je po družbenem planu določil za razvoj obrti v občini 5,300.000 din. Poleg tega pa je predvideno iz proračunskih sredstev še 2 milijona din, ki sta dodeljena stanovanjski skupnosti za ustanovitev uslužnostnih servisov, tako na primer za povečanje krpalnice, ustanovitev pralnice in po možnosti delavnice za popravilo raznih gospodinjskih potrebščin. Iz tega se vidi skrb ljudskega odbora za razvoj obrti.

V občini je višek delovne sile, predvsem ženske. Zato si je ObLO zadal nalogo, da bi se ustanovile razne obrtne dejavnosti. O dogovoru s tekstilno tovarno iz Zapuž, ki bo odprla svoj obrat v Jurjevici, smo že poročali. Tudi v nekaterih drugih krajih občine so na razpolago prostori, kjer bi lahko ustanovili obrtne obrate večjih podjetij. Prepričani smo, da bo ljudski odbor storil vse, da bodo v bližnji bodočnosti sledili Jurjevici tudi drugi kraji v občini.

PO SVETU

■ V ponedeljek zvečer je po končanem potovanju po deželah Daljnjega vxzhoda Eisenhower govoril po radiu in televiziji. Poudaril je, da je sklep sovjetske vlade, da ne bo več sodelovala pri delu ženevskega razorožitvenega odbora, vreden obžalovanja. Dejal je tudi, da bo tudi v bodoče prva ameriška skrb, truditi se za močno, moderno in pripravljeno obrambo, dokler ne bo dosežen resničen napredek na poti do vsestranske razorožitve.

Poročal je tudi o svojem dvotedenskem potovanju po Filipinih, Tajvanu, Južni Koreji in ameriškem oporišču Okinawi, protestne demonstracije na Japonskem, zaradi katerih je bil odpovedan njegov obisk, pa je označil kot delo komunistov. Izrazil je tudi mnenje, da skuša Vzhod zanetiti med zahodnimi zavezniki spor, poudaril pa je, da morajo ZDA ostati vedno močne, vendar ne smejo pozabiti, da ni mogoče kupiti miru samo z orožjem.

■ Sovjetski premier Hruščev je v posebnih poslanicah Macmillanu, Eisenhowru in De Gaulleu povedal svoje mnenje o delu odbora desetih držav za razorožitev. Sporočil je, da bo SZ vprašanje razorožitve preložila na prihodnjem zasedanju Generalne skupščine OZN. Hruščev poudarja, da ga razvoj razpravljanja v ženevskem razorožitvenem odboru resno vznemirja, ker opaža, da se zahodne sile izogibajo vsakemu konkretnemu predlogu za razorožitev. Sovjetska vlada je, pravi Hruščev, sprevidela, da mora nujno opustiti svoje sodelovanje v brezplodni razpravi o razorožitvi.

■ Uvodna francosko-alžirska pogajanja se odvijajo v veliki tajnosti, saj ni mogoče zaslediti niti v pariških časopisih nobene konkretne vesti. Domnevajo, da so na torkovi seji pričeli razpravljati o sestavi francoske in alžirske delegacije za glavna pogajanja o ustavitvi vojne v Alžiriji.

■ Nedaleč od Havane je eksplodirala smodnišnica. Od vojaške garnizije so bili ranjeni trije vojaki, števila ranjenih in ubitih civilistov pa še niso ugotovili. V mestu pa so popokale vse šipe, podrli so se tudi majavi zidovi in ranili več ljudi. Pri eksploziji se je nad smodnišnico dvignil oblak, podoben »gobi« atomske bombe. Domnevajo, da je bilo to kontrarevolucionarno dejanje.

Prebivalci kočevske in ribniške občine! 4. julija vsi v Stari log!

Izmenjava mnenj o nagrajevanju v rudarstvu

(Nadaljevanje s 1. strani)

Na podlagi finančnih podatkov v razdobju od januarja do septembra 1959 so sestavili ustrezne planske elemente za nagrajevanje. Tako je v ekonomski enoti jama osebni dohodek za tono premoga 1110 din, planirani stroški za tono premoga 2390 din, prodajna cena pa je 3900 din. Na površinskem kopu so osebni dohodek in planirani stroški nekoliko višji (1268 in 2430 din), prodajna cena premoga pa je ista. Na separaciji je osebni dohodek za tono premoga 152 in pol dinarja, planirani stroški za tono premoga pa so 314 din. Elementi nagrajevanja v ostalih ekonomskih enotah so nekoliko drugačni...

Med drugim so tudi sklenili, da sme tona premoga stati le toliko, kolikor predvideva plan. Za vsak procent zvišanja dejanskih stroškov se zniža doseženi osebni dohodek ekonomske enote in obratno. Podjetje lahko ob enakih pogojih proizvodnje doseže enako povprečno prodajno ceno premoga.

Za separacijo je poleg tega določen tudi izplen premoga. Če doseže boljši procent izplena premoga, se dejanski osebni dohodek zviša in obratno. Razen tega je za separacijo določena še dodatna stimulacija in sicer v priznanju bonifikacij za boljšo kvaliteto in korekcij za slabšo kvaliteto.

V ostalih pomožnih in upravnih ekonomskih enotah upoštevajo pri elementih za nagrajevanje tudi zaposlenost. Te enote so v sedanjem prehodnem razdobju vezane s svojim osebnim dohodkom na proizvodnjo premoga. To pa velja le za letošnje prvo polletje, ker niso mogli že s prvim januarjem pripraviti tudi za te enote drugačne osnove. Za vsak procent povečanja zaposlenih se posamezni ek. enoti zniža osebni dohodek in obratno.

Obračuni o doseženem osebnem dohodku po enotah sestavljajo vsak mesec. Sistem izgleda na prvi pogled sicer silno zapleten, vendar je v bistvu zelo preprost. Seveda pa dokončni izračun razdelitve osebnega dohodka na podlagi elementov za nagrajevanje po posameznih enotah upošteva vsak mesec tudi instrument delitve dohodka, ki je prav tako izračunan na podlagi devetmesečnih rezultatov v preteklem letu. V tem času so namreč osebni dohodek delili tako, da je bil osebni dohodek 81 % dohodka, ostalo pa je šlo v različne sklade. Tako ne morejo v nobenem primeru porabiti več osebnega dohodka iz celotnega dohodka, kakor so ga v lanskih devetih mesecih. To je lahko tudi merilo, ki določa, da se smejo osebni dohodki dvigniti le toliko, kolikor se dvigne dohodek podjetja.

Jasno pa je, da se z uveljavitvijo nagrajevanja po enoti proizvoda ne odpravlja akordni sistem individualnega nagrajevanja, temveč dobiva še poseben pomen in vlogo. Ako posameznik doseže višjo osnovo, je tudi deležen večjega deleža po enoti proizvoda. To povzroča vedno večji razmah individualnega dela v akordu...

Pri tolmačenju novega sistema nagrajevanja med rudarji so veliko pomagale vse politične organizacije na Rudniku, tako da je bil v kolektivu soglasno sprejet. Novi sistem so tudi izpopolnili s pripombami, ki so jih dali delavci. Kolektiv je tudi kmalu dal precej predlogov, kako bi različne proizvodne stroške znižali, nekatere stroške odpravili in hkrati zvišali proizvodnjo. Sistem je pri mnogih vzbudil skrb za dobro gospodarjenje, pokazala pa se je tudi konkretna potreba po ustanovitvi obratnih delavskih svetov. Seveda so se kmalu pojavili tudi nekateri negativni pojavi. Marsikdo je mislil, da je z ustanovitvijo ekonomskih enot nastopila priložnost, da se rešijo starih in onemoglih delavcev in invalidov, vendar so take pojave kmalu odpravili. Jasno je bilo povedano, da je sistem namenjen delavcem samim in da je potrebno med enotami še večje sodelovanje, da se vsi problemi lahko kar najhitreje rešijo. Sedaj že lahko rečemo, da so se po uvedbi novega načina nagrajevanja medsebojni odnosi izboljšali, v praksi pa se opaža velika enotnost za dosego čim boljših delovnih rezultatov. Naj navedemo samo nekaj številk iz lanskih in letošnjih prvih petih mesecev: Število zaposlenih se je nekoliko zmanjšalo. Lani so nakopali 79.400 ton premoga, letos 85 tisoč 860 ton (108 % letošnjega plana), doseženi dohodek je bil 172 milijonov 30 tisoč dinarjev, letos pa 203 milijone 488 tisoč din, povprečni izplačani neto osebno dohodek je bil lani 24.236 din, letos pa se je dvignil na 26.738 dinarjev. Teh nekaj številk dokaj jasno govori o pomenu novega načina nagrajevanja po enoti proizvoda, saj so se močno dvignili produktivnost, dohodek podjetja in delavca. To pa je le prvi del sistema kompleksnega nagrajevanja po učinku. Nadaljnji razvoj sistema nagrajevanja v okviru ekonomskih enot mora zagotoviti delitev dohodka po enotah, s tem pa bo dana obratnim delavskim svetom celotna materialna osnova za še večje prizadevanje za dosego boljših ekonomskih uspehov.

KOMUNA NAJ PROGRAMIRA RAZVOJ

V imenu OO SZDL je pozdravil konferenco predstavnik Jože Jager. V daljšem govoru je poudaril predvsem to: Komuna naj bolj jasno programira svoj razvoj. Odločneje naj planira, kaj, kako in kakšne panoge gospodarstva naj se razvijejo v bližnji bodočnosti. Planirati je treba za daljše obdobje.

Dalj časa se je zadržal tudi ob razvoju turizma. Tudi za te stvari moramo imeti izdelan koncept. Ko govorimo o turizmu, ne smemo pozabljati tudi na domači turizem. Turizem postaja življenjska nujnost našega delovnega človeka! Vedno večji dohodki delovnih ljudi in s tem dviganjem življenjskega standarda jim dovoljuje trošiti del sredstev tudi v te namene.

Govornik je med drugim tudi dejal, da naš komunalni sistem zahteva tudi materialno jačanje komun. To pa je predvsem odvisno od njene lastne ustvarjalnosti...

Ko je govoril o novem sistemu nagrajevanja, je dejal, da smo prišli v fazo, ko so delovni kolektivi sistem sprejeli kot idejo, ki jo bo treba še naprej razvijati. Novi sistem nagrajevanja bo terjal še veliko dela. Nagrajevanje po učinku pa ne zadeva samo finančne plati zaslužkov posameznikov, temveč odpira vrsto vprašanj v medsebojnih odnosih med ljudmi...

Dotaknil se je tudi raznih drugih vprašanj. Tako je omenil, da bi lahko v nekaterih podjetjih povečali proizvodnjo, ne z gradnjo novih obratov, temveč z uvedbo dveh ali treh izmen. Ponekod v kolektivih dušijo zdravo kritiko in omejujejo pravice organov delavskega samoupravljanja. DS so sposobni, za seboj imajo že 10 let izkušenj, poznajo vso problematiko, ki se pojavlja v podjetju. Delavci, člani organov delavskega samoupravljanja, so v zadnjih letih spoznali, da lahko prav tako diskutirajo, kot ljudje iz pisarne!

Vodovod bo že letos zgrajen

Na zadnji seji Občinskega ljudskega odbora Kočevje so med drugim razpravljali tudi o pomanjkanju vode v mestu ter o gradnji skupnega vodovoda Kočevje-Ribnica. Sklenili so, da je treba z gradnjo vodovoda pohiteli, tako da bo Kočevje že letos imelo dovolj zdrave pitne vode.

Po prvotnem planu naj bi bil vodovod dograjen do leta 1963, po sedanjem operativnem planu, ki ga je izdelal inženir Drčar s Projekta za nizke gradnje v Ljubljani, pa bo dokončan že letos. Pri kopanju kanala za vodovodne cevi bodo poleg podjetja Inštalacija sodelovale tudi sindikalne podružnice podjetij, posebna mladinska delovna brigada, pomoč pa je obljubila tudi vojska iz Ribnice. — Trasa je dolga 8300 metrov in je razdeljena na tri dele. Del kanala od izvira Obrh po dolenjevaškem poliu (2610 metrov) bo izkopala mladinska brigada, 1540 m bodo izkopali prostovoljci iz podjetij, polovico (4510 metrov) pa vodovodno podjetje Inštalacija.

Trasa, kjer bodo delala podjetja, je razdeljena takole: Kmetijsko-gozdarsko posestvo bo izkopalo 353 metrov kanala, Rudnik 347 metrov, Tekstilana 149 metrov, SGP Zidar 126, ITAS 120, Ključavničarstvo 120 metrov, Trgopromet 53, Poslovna zveza 40 m, Avto 46, Občinski ljudski odbor in ostale družbene organizacije 35 metrov, Kemična tovarna 25 m, Elektro 20, Inštalacija 20, gostinska podjetja 15, ČZP Kočevski tisk 12 m, Komunala 10 in vsa ostala obrtna podjetja (Mizar, Tapetništvo, Kleparstvo) 44 metrov.

Podjetje je že pričelo z delom in sicer od rezervoarja v Slovenski vasi proti Ložinam. Pri delu je zaposlenih približno 70 stalnih delavcev.

Trasa od Slovenske vasi do Ložin je že določena in očiščena, z delom pa so pričeli že 20. junija.

Mladinska delovna brigada, v kateri bo predvidoma okrog 70 mladincev in mladink, bo delala na sektorju med Blatami in Dolenjo vasjo. Brigadirji bodo srednješolci, vajenci ter študentje, stanovali pa bodo verjetno v osnovni šoli v Dolenji vasi. Brigada se bo imenovala po našem narodnem heroju Jožetu Šešku. Štab brigade je že imenovan. Brigada bo pričela delati okrog 1. julija.

Življenje v brigadi bo urejeno prav tako, kot je v vseh ostalih mladinskih delovnih brigadah. Poleg dela na trasi bo glavni poudarek na kulturnem in ideološko-političnem delu med brigadirji. V prostem času bodo imeli brigadirji različne kulturne prireditve, politična in druga predavanja, lahko pa se bodo ukvarjali tudi s športom.

Tako bi bil predvidoma do konca septembra vodovod končan, Kočevje pa bi prišlo do zadostne količine zdrave pitne vode. Po projektantovi zamisli gradnja rezervoarja v Blatah zaenkrat še ni potrebna, ker bodo vodo potiskale v cevovod črpalke. Iz Obrha bi dobili 24 litrov vode na sekundo, stari vodovod pa bi jo dajal še naprej okrog 20 litrov na sekundo, kar bi za sedaj zadostovalo. Vendar moramo pri tem računati na vedno večje potrebe industrije v obeh občinah in na potrebe prebivalstva, zato bo treba že prihodnje leto zgraditi tudi rezervoar.

Za dograditev vodovoda je potrebnih dvesto in pol milijona dinarjev. Občinski ljudski odbor Kočevje je imel že letos predvidenih za gradnjo vodovoda 50 milijonov dinarjev, s pomočjo podjetij, ki so pripravljena povečati prispevek vodni skupnosti, z delno spremembo občinskega proračuna in z uvedbo krajevnega samoprispevka pa bodo zbrali še nadaljnjih 50 milijonov. Zbori volivcev v Kočevju so tudi predlagali, naj občina razpiše krajevno ljudsko posojilo, vendar tega predpisi ne dovoljujejo. Ostala še potrebna sredstva (okrog 100 milijonov dinarjev) bo občina mogoče dobila s pomočjo Okrajnega ljudskega odbora in republiškega Izvršnega sveta.

24. junija so si zastopniki kočevskih podjetij skupno s štabom ogledali traso, kjer bodo delale sindikalne podružnice podjetij in si razdelili posamezna delovišča. Na svojih deloviščih bodo podjetja sama organizirala delo. — Ugotovili smo, da se ljudje v podjetjih precej zanimajo za to delo. Na Kmetijsko-gozdarskem posestvu bodo verjetno organizirali dve delovni skupini z okrog 200 ljudi. Odbor sindikata podjetja je o tem že razpravljal in poslal dopise vsem obratom. Prvič bodo delali verjetno 10. julija, nato pa še enkrat. Upajo, da bodo svojo obveznost kmalu opravili...

Delavski svet na Rudniku o tej akciji konkretno še ni razpravljal, vendar se s pripravami že resno ukvarjajo. Delali bodo v več skupinah; večinoma bodo delali v prostem času. Vsak član kolektiva bo moral izkopati pol metra kanala. Tudi rudarji bodo svoje delo opravili čim prej.

Tudi v ostalih podjetjih se že resno pripravljajo na akcijo, saj se povsod zavedajo, kakšen pomen bo imel novi vodovod za Kočevje. O delu na trasi, o delu brigade, podjetij in Inštalacije bomo v Novicah poročali vsak teden. V posebni izložbi ene kočevskih trgovin si bodo prebivalci lahko vedno ogledali grafičen prikaz del pri gradnji vodovoda, tako da bodo vedno videli, kako dela na posameznih deloviščih napredujejo.

Kočevski rudnik med prvimi

Po poročilu člana rudniškega komiteja ZK F. Korelca se je razvila živahna in plodna razprava. Gostje so priznali, da je kočevski rudnik pri uvajanju novega načina nagrajevanja precej pred njimi in da je takšna izmenjava izkušenj in mnenj zelo koristna. Iz bogate galerije misli in mnenj, izraženih na tem posvetu, posredujemo le nekatere najznačilnejše.

Tov. Korelc je na vprašanje gosta iz Trbovelj, kako obračunavajo pri njih investicijska dela, odgovoril, da se investicije pojavljajo bolj redko in v manjšem obsegu. Na podlagi predvidenih stroškov za investicijo ugotove, koliko sredstev morajo vložiti. Ekonomska enota dobi iz centralnega osebnega sklada potrebna sredstva. Če je strošek večji in ga je zakrivila ek. enota, ga mora tudi sama poravnati. Gost iz Trbovelj je nato med drugim tudi dejal, da bodo njihove ekonomske enote zaradi drugačne strukture zasavskih rudnikov nekoliko večje. Manjše ekonomske enote bodo ukinili. Prej jih je bilo 40, sedaj pa šest. Najmanjše ekonomske enote štejejo okrog 30 ljudi, največje pa po 1100. Za več sorodnih manjših enot so predvideli po en obratni delavski svet. Pri nagrajevanju po učinku je treba paziti, da se odpravijo vse nepravilnosti. Dejal je tudi, da ostane odprto vprašanje nagrajevanje izplena v separaciji, ker bi tako nagrajevali isto delo dvakrat.

(Konec na 5. strani)

Turistični dom na Grmadi

O dejavnosti Turističnega društva v Ortneku smo v našem listu že poročali. Pisali smo tudi o tem, da gradijo turistični dom na Grmadi nad Velikimi Poljanami. Prizadevnost članov tega društva je rodila lepe sadove. Zgradili so lep dom, ki ga bodo v nedeljo, 3. julija, izročili svojemu namenu. Ob tej priložnosti bo pri novem turističnem domu na Grmadi lepa slovesnost. Na proslavi, združeni z otvoritvijo doma, bodo sodelovali konjeniki, folklorna skupina, lovci in gozdarji, pel pa bo Poljanski oktet.

Po svečanem delu proslave bo razveseljeval obiskovalce kvintet Bardorfer. Dobro bo tudi poskrbljeno za želodce in grla. Dostop na Grmado bo označen z več strani.

Grmada je lepa izletniška točka. Prepričani smo, da nam bo vsem postala kmalu »domača« in da bomo radi zahajali v ta kraj.

Turistično društvo v Ortneku zasluži vso pohvalo za trud, ki so ga vložili, za dograditev novega turističnega doma na našem predelu. Oddolžimo se jim na ta način, da bomo 3. julija prišli na njihovo proslavo in se poveselili z njimi v lepi naravi.

O čem so govorili v razpravi na konferenci SZDL v Ribnici

IVAN FAJDIGA
sekretar Občinskega komiteja ZKS

Najprej je govoril o pripravah novega petletnega plana za kar se je treba temeljito pripraviti. Dotaknil se je tudi birokratskih tendenc v nekaterih podjetjih. Ko je govoril o perspektivnem petletnem planu, je poudaril, da bo ta plan osnova za pripravljanje letnih planov, v katerih je navedel, kaj vse naj vsebuje plan. Tako naj bi podjetja usmerjala svojo dejavnost v kooperacijsko sodelovanje s sorodnimi podjetji, manjše zadruge naj se združijo z gospodarsko močnimi zadrugami itd.

Dalj časa se je zadržal ob predvideni decentralizaciji oblastvenih funkcij iz višjih forumov na občine. Podrobno je tudi obrazložil namen in pomen decentralizacije.

BOGO ABRAHAMSBERG
predsed. Obč. sindikalnega sveta

se je dalj časa zadržal in obravnaval način planiranja v gozdarstvu. Med drugim je dejal, da imajo gozdarski odbori pri kmetijskih zadrugah vezane roke. S finančnimi sredstvi za gozdarstvo razpolagajo drugi... Dejal je tudi, da premalo razpravljamo o gozdarstvu, ki je zelo pomembna panoga gospodarstva. Gozd predstavlja veliko bogastvo, zato bi morala biti pri gospodarjenju z gozdovi zainteresirana tudi Socialistična zveza...

JUSTIN ŽIBERT

je govoril o pomanjkanju strokovnih kadrov. Gospodarske organizacije naj bi pripravile perspektivne plane, koliko in kakšen kader rabijo... Več pozornosti bo treba posvetiti šolanju kadrov. Občino Ribnico uvrščajo med kmetijske občine, a nima niti enega kmetijskega strokovnjaka! Strokovnjaki so potrebni tudi v gostinstvu, obrti itd.

JOŽE BABNIK

Občinski ljudski odbor daje precejšnja sredstva za štipendije študentom na univerzi in visokih šolah. Tudi LIP štipendira nekaj mladih ljudi...

NACE JEREB

Tudi pri nas je treba začeti bolj odločno z delom. V kočevski občini so prebivalci našli pri mnogih problemih skupen jezik. Tako naj bi bilo tudi pri nas... Naša podjetja imajo vse pogoje za razvoj... Premalo smo storili za razvoj domače obrti...

ANTON ŠOBAR

Govoril je o specifičnih pogojih nagrajevanja delavcev v Opekarni. Zaradi posebnosti dela imajo probleme z nagrajevanjem tudi v drugih opekarnah. Govoril je tudi o prizadevanjih za modernizacijo njihove opekarne in težavah, ki se jim stavljajo na pot...

STANE GORŠIČ
predsednik ObLO

Med drugim je dejal, da je zelo pomemben start že takoj v začetku izpolnjevanja novega petletnega plana. Poudaril je, da je bila v zadnjem času na vseh področjih živahna dejavnost. Ko je govoril o potrebni združitvi nekaterih podjetij, je dejal, da akcija ni kampanjska, temveč jo narekujejo nujne potrebe in skupne koristi. Omenil je tudi decentralizacijo — prenos nekaterih funkcij dela na komune — in dejal, da bo na komunah sedaj tudi več dela. Govoril je tudi o novih oblikah dela krajevnih organizacij SZDL.

V razpravi sta sodelovala tudi tovariša Ložar (o stanovanjski skupnosti v Ribnici) in Borovac, ki je govoril predvsem o razdeljevanju dohodkov v podjetjih.

POKONGRESNA KONFERENCA SZDL RIBNICA

Analiza gospodarskega stanja

(Nadaljevanje s 1. strani)

Predsednik Debeljak je podrobno analiziral tudi gospodarsko stanje v komuni. Med drugim je dejal: »Značilno za industrijo v naši komuni je, da imamo samo dve industrijski podjetji, LIP in Opekarno. Obe sta dediščini stare Jugoslavije in ob tem lahko ugotovimo, da se na našem območju ni razvil noben nov industrijski obrat (ločiti moramo industrijska podjetja od obrtnih). Dolgo časa so ta podjetja stagnirala in dokaj pozno so se podjetja in gospodarski forumi ObLO odločili za rekonstrukcijo in modernizacijo teh dveh podjetij. LIP Ribnica je začel z delom v začetku leta 1957, medtem ko so pri Opekarni šele v začetnih pripravah za rekonstrukcijo.«

Za LIP, ki je pri rekonstrukciji prišel nekako na pol poti, je bilo doslej porabljenih 160 milijonov din. Od leta 1956 pa do sedaj so dosegli zelo lepe uspehe v povečanju proizvodnje, saj se je le-ta dvignila za skoraj 100 %. Po sedanji oceni in stanju bo LIP prišel že v dveh letih na več kot milijardno vrednost proizvodnje. Naj še omenimo, da je okrog 60 % proizvajalcev plačanih po učinku.

V modernizirani Opekarni bo proizvodnja tekla vse leto in ne samo v sezoni, kot je doslej. Predvidena rekonstrukcija bo usposobila podjetja tudi za delo v zimski sezoni.

Gradbeno podjetje Ribnica se je lepo uveljavilo. V prihodnosti bodo morali še bolj skrbeti za mehanizacijo.

Poseben problem v komuni je obrtna proizvodnja. Več kot polovica ljudi je zaposlenih v privatni obrti. Zato bo treba posvetiti temu problemu še posebno pozornost. Obrtniška podjetja socialističnega sektorja so vse premalo elastična in podjetna, da bi v svoj sektor zajela s pravilno organizacijo dela in proizvodnje čim več privatnih obrtnikov. Dejstvo je tudi, da je privatni obrtniški sektor bolj mehaniziran kakor družbeni. Vse to dokazuje, da je bilo na tem področju premalo storjenega. Možnosti je veliko, tako bi lahko »Suha roba« in »Galanterija« v Sodražici odprli razne obrate za predelavo lesa na Gori, v zadružnem domu v Sušju, v Žimaricah itd. Aktualen postaja tudi problem združitve nekaterih sorodnih podjetij (Stolarna, Galanterija, Žične tkanine), kajti ekonomska računica in perspektive razvoja ene ali druge panoge nujno narekujeta, da skupno z delovnimi kolektivi s tem čim prej pričnemo.

Kovinsko podjetje v Ribnici je dalj časa preživljalo težko krizo. Sedaj so se stvari obrnile na bolje. V letošnjem letu je porasla proizvodnja v primerjavi z lanskim prvim polletjem skoraj za 100 %. Tudi sistem nagrajevanja je precej dobro razvt, saj je okrog 70 % del plačanih po učinku. V podjetju naj bi še bolj skrbeli za pridobivanje strokovnega kadra.

V poročilu je bila zajeta tudi kmetijska problematika. Razmeroma lepi uspehi so bili doseženi v pogodbenem sodelovanju kmetov z zadrugo. Pri nadaljnjem razvijanju socialističnih odnosov v kmetijstvu mora odigrati SZDL izredno pomembno vlogo. Odbori SZDL in organizacije so bile pri dosedanjem delu pri tem v glavnem pasivne in so dopuščale, da je šlo vse delo mimo njih.

Sedanje KZ so po velikosti majhne, zato tudi slabo operativne. To narekuje reorganizacijo oz. združitev zadrug. V občini je potrebnih tudi precej kmetijskih strokovnjakov, saj nimajo sedaj niti enega...

V zadnjem delu referata je predsednik govoril tudi o problematiki v trgovini, gostinstvu in turizmu. Turizem ima tu vse pogoje. Za njegov razvoj sta se zavzela Obč. odbor SZDL in ObLO.

Socialistična zveza naj bo gibalo

Ljudski poslanec Matija Maležič je najprej pozdravil konferenco v imenu Glavnega odbora SZDL Slovenije. Uvodoma je poudaril, da je ribniška občina na dobri poti in da je treba napore ljudskega odbora in množičnih organizacij pri tem podpreti.

Ljudski poslanec
MATIJA MALEŽIČ

Tovariš Maležič je podčrtal izreden pomen dela Socialistične zveze. Brez aktivnega dela SZDL in ostalih političnih organizacij ne bi mogli pričakovati vidnejšega napredka na kateremkoli področju.

Pohvalil je sklep kolektiva mizarskega podjetja v Dolenji vasi, ki namerava s prostovoljnim delom zbrati sredstva za napredek svojega podjetja. Zelo lepe uspehe je dosegla SZDL v Sodražici, ki je za gradnjo zdravstvenega doma v Sodražici že doslej zbrala v lesu in drugem sredstva v vrednosti nad 6 milijonov din. Imamo še več podobnih primerov, kjer so ljudje prispevali znatna sredstva za gradnjo vodovoda, napeljavo elektrike in podobne stvari.

Socialistična zveza mora biti gibalo vsega dela — vzpodbuja naj in pomaga.

Predlagal je, naj bi organizirali lokalne delovne brigade, ki bi sodelovale pri raznih komunalnih delih.

Obrazložil je tudi nekaj zadnjih značilnih dogodkov v svetu, govoril pa je tudi o pomenu V. kongresa SZDL in vlogi Jugoslavije v svetu. Na kraju je dejal, da bi morali na sestankih množičnih organizacij tolmačiti aktualne svetovne dogodke.

Še bom dal kri

Na proslavi krvodajalcev, ki je bila prejšnji mesec v Šeškovem domu v Kočevju, je prejel zlato značko Miha Štefančič, sekretar v Ključavničarstvu. Zlata značka je za vsakega krvodajalca svetal jubilej, je znak visoko razvitega človekoljubja. Kaj pomeni kri v zdravniški praksi, lahko povedo samo zdravniki in tisti, ki jim je rešila življenje... Obiskal sem tovariša Štefančiča in mu zastavil nekaj vprašanj:

— Kolikokrat in kje ste že dali kri?

Doslej sem dal kri že dvanajstkrat; šestkrat v Nišu, enkrat v Sarajevu, enkrat v Ljubljani in štirikrav v Kočevju. Kri dajem redno vsako leto, ker pa sem invalid, mi odvzamejo vedno le toliko krvi, kolikor dopušča moje šibko zdravje.

— Mi lahko kot star krvodajalec poveste nekaj misli o tej človekoljubni akciji?

1944. leta sem bil težko v roko ranjen, nato pa sem stalno romal iz bolnišnice v bolnišnico. Bil sem enajstkrat operiran, večkrat pa sem dobil tudi transfuzijo krvi. V bolnišnicah sem marsikaj videl. Videl sem ranjence in bolnike, tiho umiranje ljudi, videl pa sem tudi srečneže, ki so jih rešili s transfuzijo krvi... Še sedaj sem hvaležen vsem tistim, katerih kri imam v sebi. Dokler nisem sam pričel dajati krvi, sem se vedno čutil dolžnika... Vsi ljudje bi se morali zavedati, da je dajanje krvi malenkostna žrtev, če pomislimo, da smo s tem rešili življenje, mogoče nosečnico, komaj rojenega otroka, ki ima pred seboj še vse življenje...

— Vaš najlepši spomin?

Najbolj sem bil zadovoljen, ko sem v Nišu dajal kri neposredno devet let stari deklici, drugič pa v Sarajevu. Deklici je bilo sedem let in bi zaradi slabokrvnosti gotovo umrla. Iskali so prostovoljca, ki bi bil pripravljen dati kri, vendar ga ni bilo. Jaz sem prišel tja povsem slučajno... Res, bil sem zelo srečen...

MIHA ŠTEFANČIČ

— Imate kakšne želje?

Da. Želel bi, da bi mi v tej najbolj humani akciji sledilo čim več ljudi, da me ne bi dohiteli, ampak tudi prehiteli... Če mi bo zdravje dopuščalo bom še vedno dajal kri.

-c

»Bodi vedno tam, kjer je gorje«

Eden tistih, ki so se med vojno povsem posvetili borbi za pravično stvar in se od prvega dne zavestno borili proti zatiranju in zatiralcem, je tudi priljubljeni ljudski zdravnik Janez Oražem iz Ribnice...

Narodnoosvobodilnemu gibanju se je pridružil spontano, takoj ob začetku, kot veteran iz oktobrske in buharske revolucije, oborožen z izkušnjami takratnih težkih zgodovinskih dni in s pripravnim, za zdravnika življenjskim motom: »Kjer težko diše se, kjer je doma gorje, bod' prvi tam!« Gorja in obupa je bilo v družinah padlih borcev, talcev, internirancev, med pogorelci in med ranjenci toliko, da se je kot človekoljub lahko razdal vsega, pa je bilo še premalo. Z nesebičnim trudom si je med ljudmi, ne glede na njihovo politično pripadnost in strasti, pridobil veliko spoštovanje in povsod prosto pot za intervencijo ali vsaj tolažbo. V tem članku bomo navedli le nekaj najznačilnejših primerov njegove velike skrbi za borce in ljudi na terenu...

Maja 1941. leta ga je poklical Tone Križman v lovsko kočo pod Sv. Ano, kjer so žandarji napadli trojko, v kateri sta bila Majnik in Zelen Danilo. Takoj se je odzval, med potjo pa je srečal skupino z ranjenim žandarjem Pišornom. Ker je bil težko poškodovan, se je moral z njim vrniti v Ribnico in ga deponirati v vojni bolnici v gradu. Med tem pa je že prispela h koči četa karabinerjev in opravila svoje. Zelen je bil ubit, Majnik se je predal, vendar jim je uklenjen ušel, tretjega tovariša pa so težko ranjenega odpeljali v bolnico v Kočevje. Ko je dr. Oražem zvedel, da bodo Italijani požgali Struge, se je odpeljal tja s svojim avtomobilom, da bi, če bi bilo mogoče, pomagal ljudem in ranjenemu Majniku in ga spravil na varno. Po nekaj dneh so Italijani sklenili izkopati Zelena, da bi ga pokazali očetu, ki so ga kot velikega komunista pripeljali iz Ljubljane. Dr. Oražem in Janez Kmet sta bila v mrtvašnici v Hrvači priči tragičnega srečanja. Oče je med zaslišanjem zaupno vprašal, kje je denar, ki ga je dal sinu za organizacijo oboroženega upora. Denar so v lovski koči zaplenili Italijani.

V pozni jeseni istega leta mu je Janez Kmet poslal s Travne gore kurirja, naj pride čimprej k njim, ker imajo ranjenca. Pri travnogorski kapelici so ga tovariši že pričakovali in mu sporočili, da se je ranjencu obrnilo na bolje. Tri dni kasneje pa ga je zopet poiskal isti kurir in mu naročil, naj gre takoj na Travno goro, ker je bilo z ranjencem precej slabo. Odpeljal naj bi ga v Ljubljano, kjer je bilo v sanatoriju Emona že vse urejeno za sprejem. Naslednji dan sta s tov. Jernejem Kožarjem ranjenca preko Vagovke in raznih blokov odpeljala v Ljubljano. Stvar se je nekoliko zamotala, ko so kurirja Mlakarja kmalu potem ujeli karabinerji.

Z dr. Franjo Bojc sta po naročilu dr. Lunačka zbirala sanitetni material in zdravila za borce. Spomladi 1942. leta ga je obiskala dr. Zalokarjeva in ga prosila, naj se priključi zdravnikom, ki so vključeni v NOB. Rade volje se jim je pridružil, saj je bilo kurativno in propagandno delo v Ribnici že v polnem razmahu.

Sredi septembra 1942 so v Blatah ubili partizana Ivana Ilca iz Gorenje vasi. Italijani so hoteli požgati vso vas. Dr. Oražem, ki je bil slučajno tam, je energično posredoval in tako obvaroval vas.

V Ribnici sta julija 1942. leta z dr. Bojčevo ustanovila postajo za prvo pomoč in zasilno bolnico za civilne ranjence. Težje ranjence in bolnike je v zasilni bolnici oskrbovala dr. Bojčeva, ranjence pa, ki so potrebovali nujno kirurško intenvencijo, sta do izboljšanja oddala v vojno bolnico v gradu. Ti ustanovi sta bili v Ribnici zaradi vojnih razmer nujno potrebni, omogočili pa sta jima tudi prosto pot po terenu in stalen kontakt z borci ter oskrbo s sanitetnim materialom.

Italijane je po težkem porazu v Jelenovem žlebu prevzela taka jeza, da so sklenili zravnati Ribnico z zemljo. Dr. Oražmu, zaskrbljenemu za usodo trga, se je s ponovno diplomatsko intervencijo pri italijanskih zdravnikih posrečilo kmalu pomiriti duhove. Italijanski zdravniki v Ribnici so namreč razumeli naradnoosvobodilno borbo, čeprav je niso odobravali...

Ko so se z Raba vračali izčrpani interniranci, jih je pokazal italijanskim zdravnikom v Ospedale da Campo v gradu. Zidarja mlajšega, ki je zaradi gladovanja umrl, so obducirali. Ko je dr. Oražem zdravnikom prikazal nečloveško in nekulturno ravnanje z interniranci v taboriščih, je tamkašjnji zdravniški kolegij poslal v Rim spomenico z zahtevo, da se rabska afera preišče in likvidira. Uspeh ni izostal.

Ob razsulu italijanske vojske je prevzel upravo in vodstvo vojne bolnice v gradu in z brezobzirnim nastopom obvaroval vse ogromne zaloge sanitetnega materiala pred plenitvami. Večji del lekarne je za glavni štab rekviriral mag. pharm. Andrijanič iz Novega mesta. V dneh po odhodu Italijanov je bilo v Ribnici veliko ranjenih in bolnih partizanov, kasneje pa tudi plavogardistov iz Grčaric. Dr. Franja Bojc in dr. Pavla Jerinova sta do odhoda v partizane vodili kirurški oddelek bolnice. Z dr. Bogdanom Brecljem sta tik pred prihodom Nemcev dobro opremljeno bolnico pod vodstvom dr. Lajevca preselila v Gotenico. Začasni upravnik dentist Baumgarten jo je sicer izdal Nemcem, vendar so jo zadnji čas skrili v hribih, kjer je ostala do konca vojne.

Žalostna usoda je doletela njihovo zadnjo odpravo ranjencev iz Dan v Travno goro. Že drugi dan so jih dohiteli Nemci s tanki. Zdravnike Franjo Bojc, Pavlo Jerinovo in Rojca so zajeli, ing. Janez Bojc, medicinec Pakiž, Boris Rančigaj in vsi ranjenci pa so bili pobiti. To so mogoče povzročili naglo se razvijajoči vojni dogodki, mogoče pa je bilo tudi to delo istega izdajalca...

V bolnici v gradu je razen civilnih ranjencev ostal samo še italijanski oficir, tržaški Slovenec, po poklicu profesor, ki se je pridružil partizanom. Bil je težko ranjen. Nemci so ga odpeljali, rekoč, da ga bodo poslali v nek sanatorij v Italiji. Dr. Oražem ga je čez mesec dni našel ubitega v neki grapi pri Ortneku...!

Bolniki in ranjenci so ostali v gradu, dokler ni bil miniran. Nato jih je dr. Oražem 14 dni oskrboval v svojem domu, nekaj časa pa v stavbi bivše sodnije. Ko so požgali tudi to, so se preselili v vilo Amerikanca Novaka. Ker pa so Nemci bolnico bojkotirali kot partizansko ustanovo, jim je pričelo kmalu zmanjkovati hrane.

Dr. Oražem se je v gorečem gradu srečal z generalom Rössenerjem, ki mu je kot »požigalcu« in »Hauptbandenführerju« zagrozil, da ga bo dal obesiti pred vhodom v grad, če ogenj v treh urah ne bo pogašen. »Zakaj ne gasi nobena svinja?« je kričal... Marko Rudež mu je kasneje pripovedoval, da se mu je zaenkrat v Ljubljani posrečilo rešiti njegovo glavo, vendar pa ima na spisku talcev izjemno prednost...

27. marca 1944. leta je bil pred svojim domom umorjen terenec Juras. Umora so najprej obdolžili njegovega sina Antona, nato Mongole v nemški armadi, nekateri pa tudi domobrance. Dr. Oražem je pri obdukciji in s kontrolo municije ugotovil, da je bilo to delo črne roke. Krajevni komandant, »rdeči Hauptmann« Weiss, kakor so ga domobranci imenovali, je nato črnorokcem tako vehementno stopil na prste, da so umori terencev v tem okolišu za celo leto povsem prenehali. Šele v začetku 1945. leta, ko je bil komandant Weiss zaradi naklonjenosti NOB na zahtevo domobrancev premeščen na fronto, so se umori zopet nadaljevali.

Takrat so komandantu Weissu domobranci ovadili dr. Oražma, da je pri izkopavanju plavogardistov v Jelendolu, ko je bil ubit terenec Kaplan iz Grčaric, držal v roki samokres, s katerim bi ob »partizanskem napadu streljal njim v hrbet«. Weiss je pred njim raztrgal dolgo obtožnico in zagodrnjal: »Ja, verdammte Domobranzen!«

Komandant Weiss je odšel. Pod novim komandantom - psom - Abramowskym so se zadnje dni pred svobodo pričeli težki dnevi tudi za obveščevalno skupino Darja in Breda Arko, prav tako pa tudi za našega doktorja, ki je bil z njima ves čas povezan. Politični policiji je prišel v roke ves njihov arhiv. Sledile so aretacije in mučenja ter zadnja pot na Turjak terenca Kluna iz Prigorice, dveh Martinčičev iz Grčaric in trojice Arkovih. Tudi dr. Oražem je bil po vsestranskih intervencijah po dveh mesecih izpuščen iz zapora, nato pa je do 5. maja zopet vodil bolnico za naše politične kaznjence, ki so jih poslali iz ljubljanskih zaporov in so bili zaposleni pri utrjevalnih delih POEL akcije v Žlebiču. 5. maja je bil ponovno aretiran, ker ga je neka bolničarka, ko je odhajala z Nemci v Ljubljano, ovadila, da v zaklonišču Peterlinove hiše pripravlja bunker za partizane. Na odprtem avtomobilu ga je med dvema esesovcema peljal z revolverjem v roki sam Abramowsky in ga na dvorišču Poljančeve hiše postavil k zidu.

Tedaj pa so odjeknili po Ribnici prvi streli in eksplozije min. Med njegovim spremstvom je nastal preplah. Komandant je zbežal v grad po konja, možakar na zdravnikovi desnici pa mu je dal znak, naj hitro izgine, saj se je tudi njemu silno mudilo...

In takoj nato je sledil konec, tragičen konec za oholega okupatorja. Iz gozdov in iz bunkerjev, z gora in planjav pa so prihiteli tisoči borcev in prvič po dolgih letih zapeli svobodno iz polnih prsi pesem upora in pesem zahvale vsem tistim, ki jih ni bilo več med njimi. In narod je zapel še eno pesem, tistim, ki so vsa leta, vsak trenutek tvegali življenje za to, kar sedaj imamo...

Delo OF v Primožih

Kočevska Reka in okolica, posebno pa vasi Primoži, Mlaka in Novi lazi, so kraji, kjer si je Osvobodilna fronta utiralax pot že v drugi polovici leta 1941. Osvobodilno gibanje pa je bilo zelo težavno. Na vsakem koraku so delo ovirali Kočevarji, ki so budno pazili na tamkajšnje Slovence. Kljub temu pa je bilo delovanje OF uspešno.

Slovenci v teh krajih so večinoma poznali program OF, zato so se z zaupanjem v organizacijo pripravljali na upor proti okupatorju. Po odhodu Kočevarjev se je delovanje OF v teh krajih še bolj razgibalo. Prve dni meseca februarja 1942 smo imeli v Primožih prvi sestanek OF. Tega sestanka smo se udeležili ing. Horvat iz Kočevske Reke, uslužbenec pri »Emoni« (ubit leta 1942; v našem kraju naj bi organiziral OF), Anton Ješelnik iz Mlake, Anton Poje iz Novih lazov, Jakob Košir iz Mokrega potoka (ubit aprila 1942), brata Janez in Anton iz Primožev (Antona so na poti iz Mokrega polja proti Novim lazom novembra 1943 ubili belogardisti), moj oče Jože Maršič iz Primožev (padel je v borbi z Italijani na Preži aprila 1942) in jaz.

Na sestanku smo se pogovorili o važnih stvareh. Sklenili smo, da se ustanovi prvi odbor OF za Kočevsko Reko in okolico, vsi navzoči pa smo bili člani odbora. Za predsednika smo izvolili Janeza Debeljaka. Odbor se je takoj lotil dela z vso vnemo, kar je razvidno tudi iz naslednjih podatkov.

Zgradbe in vse, kar niso mogli Kočevarji vzeti s seboj, je prevzela »Emona«. V njih je bila goveja živina, krompir, koruza itd. Vse to je dala »Emona« v oskrbo redko naseljenim Slovencem, ki so bili večinoma že povezani z OF. Živino sem pomagal oskrbovati tudi jaz. Po nalogu OF smo skrbeli, da vodstvo »Emone« ni nikoli točno vedelo, koliko goveje živine ima. Pri vsakem kontrolnem pregledu smo nekaj živine skrili.

Zima v letih 1941/42 je bila zelo ostra in zapadlo je veliko snega. Divjad se je približala vasem ter pogosto obtičala v snegu. Zato je bil lov lahek. Italijani srnam niso prizanašali, zato smo jih lovili tudi mi. Za prehrano smo porabili samo drobovino, meso pa smo posušili in ga shranili za težke čase. Iz raznih krajev so prihajal ljudje in si ogledovali kočevske domove, da bi jih kupili od italijanske »Emone«. Tem oglednikom smo svetovali, naj kočevskih posestev ne kupujejo. Tako smo dosegli, da so ljudje sklenili z »Emono« le najemniške pogodbe.

Že navezane stike s partizani v Veliki gori nad Ribnico nam je ostra zima preprečila. V drugi polovici marca se je zima pričela poslavljati. Sončni žarki in vetrovi so naglo stalili sneg in pokazali so se prvi obrisi kopne zemlje. Tako smo stike s partizani lahko zopet obnovili.

26. marca 1942. leta se je okrog 150 partizanov Šercerjevega bataljona priselilo v naše kraje. Bili smo jim vodiči skozi kočevske gozdove do lovske koče visoko v gozdu nad Kočami. Partizanom smo vsestransko pomagali. Izročili smo jim suho meso divjadi, omogočili smo jim, da so nemoteno jemali koruzo in krompir iz zalog »Emone«. V nekaj dneh smo jim izročili osem goved, ki so bila last »Emone«. Ponoči, ko so odnašali hrano in drugo, smo skrbeli za njihovo varnost.

Vse to se je v glavnem dogajalo v Primožih in na Mlaki. Tretji dan po prihodu so se partizani z našo pomočjo povezali z aktivisti v Novih lazih. Tudi tam so jim nudili vsestransko pomoč.

3. aprila 1942 so me Italijani ujeli in internirali. S tem se je tudi moje sodelovanje z OF v tem kraju zaključilo.

Alojz Maršič

Kočevski rudarji za svoj praznik

Kakor vsako leto bodo tudi letos kočevski rudarji lepo proslavili Dan rudarjev — 3. julij. Letošnje praznovanje bo združeno z 10. obletnico delavskega samoupravljanja na Rudniku. V počastitev Dneva rudarjev in 10-letnice delavskega samoupravljanja bo na Rudniku več prireditev. 2. julija bo ob 18. uri povorka rudarjev skozi mesto, pol ure kasneje pa bo v Šeškovem domu politično zborovanje. Ob 20. uri bo v počastitev Dneva rudarjev in Dneva borcev predstava Borove drame »Zvezde so večne«.

V nedeljo, 3. julija, bodo naslednje prireditve:

Ob osmih bo v Domu rudarjev svečana seja rudniškega delavskega sveta. Ob devetih bo promenadni koncert godbe na pihala in sprejem gostov iz Zasavja, pol ure kasneje pa se bo pričel na stadionu tradicionalni nogometni turnir nogometnih moštev iz Trbovelj, Zagorja, Hrastnika in Kočevja. Sodelovali bodo NK Rudar iz Hrastnika, NK Rudar — Trbovlje, NK Proletarec iz Zagorja in NK Kočevje. Pričetek finalnih nogometnih tekem bo ob 15. uri.

Na Dan borca — 4. julija, bodo šli rudarji na proslavo v Stari log.

Tako bodo kočevski rudarji lepo in pestro proslavili svoj praznik. Proslavo bodo združili, kot smo že omenili, s pomembno obletnico delovanja delavskih svetov. Tudi na Rudniku se je delavsko samoupravljanje v teh letih močno razvilo, z izvolitvijo obratnih delavskih svetov pa se je vloga organov delavskega samoupravljanja še povečala! — Za deseto obletnico delavskega samoupravljanja čestitamo delavskemu svetu in kolektivu Rudnika, obenem pa jim želimo še več uspeha pri njihovem nadaljnjem delu.

Med nemškimi stražnimi ognji in tanki

Gotenica pod Goteniškim Snežnikom je bila po italijanski kapitulaciji živahna in polna partizanov. V njej je bila nekaj časa partizanska bolnica ribniškega področja, angleška misija je tu sprejemala kot del glavnega štaba NOV in POS, ki jo je vodil tov. Dore-ing. Mihevc, vojni material iz zraka, v neposredni bližini v Mrzlem studencu je bil Izvršni odbor OF, na Medvedjeku pa Glavni štab NOV in POS. Torej je bila naša vas kar »glavno mesto« nastajajoče naše nove slovenske oblasti! Tega smo se dobro zavedali tudi prebivalci, ki smo po svojih močeh pomagali tem enotam. Zato je raj. odbor v Kočevski Reki zaradi posebnih nalog oprostil nekaj moških, da smo ostali doma in pomagali na terenu. Nenadna nemška ofenziva pa nas je iznenadila, zato smo po odhodu vseh edinic prepustili zamaskiranje in odstranitev različnih znakov, ki so jih pustile, našim ženam, mladini in pionirjem. Moški smo se umaknili v gozd nad vasjo ter si postavili šotor. Prva noč je sicer minila brez strahu in iznenadenj, toda že zgodaj zjutraj naslednjega dne smo zaslišali brnenje motorja in v vasi se je pojavil prvi nemški tank. Dobro smo slišali nemškega oficirja, ko je opozarjal pred partizansko nevarnostjo. Nato se je tank previdno obrnil in oddrdral nazaj proti Kočevski Reki.

Podnevi se je pojavilo nad vasjo še nemško izvidniško letalo in prav dobro smo videli v njem pilota, ki je nekaj iskal... Opazovali smo ga izza smrekovih vej in Lojze je bil pripravljen ustreliti proti njemu, vendar se je premislil.

Po teh »obiskih« smo pričakovali tudi pravi obisk nemške vojske, ker pa je bilo naše skrivališče v taki bližini vasi zelo neprimerno, smo se odločili, da se v mraku umaknemo po suhi strugi Goteniškega potoka proti Mrzlemu studencu, kjer je v malem gozdičku veliko kraških jam. V eni smo si uredili prijetno skrivališče. V jami je bilo dovolj prostora za dve postelji in za 4 ležišča. Imela je tudi dva vhoda. Prvi je bil zadaj; uporabljali smo ga z malo lestvico in je bil primeren za stražarsko mesto, drugi pa je bil spredaj, skrit in ozek, da si se moral splaziti po trebuhu skozenj. Jama je bila dobro zamaskirana.

Od Mrzlega studenca smo bili oddaljeni le nekaj korakov, a od Gotenice dobre četrt ure. Na obeh straneh sta bili cesti iz Gotenice do Grčaric in proti Jelenovem žlebu. Bili smo torej kar na precej »prometnem« kraju, vendar smo zaupali našemu skrivališču! Šest vaščanov-terencev se nas je stiskalo v jami. Od doma smo prinesli dovolj »mrzle« hrane, predvsem krompirja, fižola, masti, posodo, svečavo, odeje, jaz pa tudi nekaj literature. Bili pa smo tudi dobro oboroženi, toda le z revolverji in bombami! Prvo noč smo prespali v miru, proti jutru pa smo že zaslišali močno grmenje, ropotanje in kričanje vojakov, ki so pričeli hajkati po gozdovih. Mi smo ostali ob strani, ker so se usmerili proti velikemu gozdu — proti Snežniku in Medvedjeku.

Čez dan smo morali ostati tiho in mirovati, le stražar nas je obveščal o sovražnikovih premikih. Zato smo tiste dni večinoma prespali. Šele pod noč smo se zopet prebudili! Naslednja noč pa je bila zelo razburljiva. Kaj se je zgodilo? Nemci so s tanki obkolili naš gozdiček in zakurili ognje. Mislili smo že, da bodo začeli preiskovati tudi gozdiček, vendar so tu le počivali in se pripravljali na naslednji dan. Slišali smo govorjenje nemških vojakov- stražarjev in pokanje lesa. Da, v pravo levje žrelo smo se skrili! Čeprav smo bili že pošteno lačni, se nam ni dalo pripraviti večerje... V največji tišini smo se pogovarjali in delali načrte za vsak primer...

Naslednji dan so Nemci nadaljevali hajko, skozi naša »vrata« pa smo videli le pogorišča. Spet smo se nekoliko umirili! Proti večeru pa so se zopet vrnili in se spravili k počitku. Tudi tokrat so zagoreli ognji in stražarji so se glasno pogovarjali! Toda mi smo bili že mirni. Zakurili smo in pripravili večerjo! Po dveh dneh posta nam je kar dobro teknila... Po večerji sem tovarišem pričel čitati Gorkijeve »Tri ljudi«, ki sem jih prinesel od doma in tako je v čitanju, razgovorih in načrtih minila noč, proti jutru pa smo zaspali. Le stražarji so se menjavali... Nemci so še vedno pridno iskali partizane, toda, kot smo kasneje zvedeli od naših žena, brez uspeha. Govorili so, da dobro vedo, da so se možje skrili; pokličejo naj nas, saj se nam ne bo »nič zgodilo!«

Žene so sicer vedele za naše skrivališče, toda zatrjevale so jim, da smo v partizanih daleč od tod! Proti večeru četrtega dne je prišlo nekaj žena k nam in nam prineslo hrano — kar iz nemških kotlov! To smo se smejali! Nato smo se domenili, da bo po odhodu sovražnikov na hiši na koncu vasi visela bela rjuha! Spet smo bili bolj mirni, vendar bi peti dan lahko temeljito plačali za vse! Proti poldnevu, ko je bil na straži pokojni Ivan Lavrič, smo pri Mrzlem studencu začuli pasji lajež. Ivan je kar padel med nas in povedal, da teče po stezi proti naši jami velik črn pes, za njim pa koraka nemški oficir ter žvižga... Kar otrdeli smo in pripravili orožje ter bombe za obrambo ali napad. Toda nekaj sekund in minut je minilo in ko je Ivan pokukal iz jame, je videl psa in oficirja odhajati proti hiši... Nemec je odšel malce na sprehod in psa poklical nazaj ter nas tako rešil... Vendar nam je ta »obisk« spet vlil toliko strahu, da smo še ves dan ždeli kot v mišnici in prisluškovali.

Ivan pa se je zvečer le odpravil proti vasi. Vse ovire je dobro obšel, ker Nemci to noč že niso več kurili. Ostalo je le še nekaj tankov in tako se je srečno prikradel domov, kjer so ravno kolinili. Nemcev že ni bilo v vasi, toda sredi noči se je prav pred njegovo hišo ustavil tank in Nemca sta stopila proti njej. Na pragu so se srečali, toda Ivan je ostal miren. Ko sta ga vprašala, kje je cesta za Grčarice, jima je pokazal in kot bi gorelo za njim, je pritekel v naše skrivališče. Kar nismo mu mogli verjeti, vendar je bilo vse to res. Še tisti in naslednji dan smo ždeli v svoji luknji, prvega novembra pa smo prišli na dan kosmati, umazani, vendar živi in zdravi ter se pri Senčurjevih uredili ter dobro podprli. Doma pa nismo znali končati s pripovedovanjem! Seveda se je začelo potem novo delo in kmalu smo se razšli v brigade ter razne edinice. Tega dogodka pa se bomo spominjali vse življenje!

Marjan Tratar-Učo

TUDI RIBNIČANI V STARI LOG

Za proslavo v Starem logu, ki bo v ponedeljek, 4. julija, vlada veliko zanimanje tudi v ribniški občini. Organizacije Zveze borcev in Socialistične zveze so seznanile svoje člane s pomenom proslave, zato lahko pričakujemo veliko udeležbo tudi iz teh krajev.

V ponedeljek zjutraj bo iz Ribnice in Sodražice vozilo več avtomobilov v Stari log.

ČLANI ZVEZE BORCEV, SOCIALISTIČNE ZVEZE IN OSTALI DELOVNI LJUDJE RIBNIŠKE DOLINE, UDELEŽITE SE V ČIM VEČJEM ŠTEVILU VELIKEGA PARTIZANSKEGA SREČANJA V STAREM LOGU!

PRED PROSLAVO V STAREM LOGU

V ponedeljek bo v okolici Kočevja, predvsem pa na cesti proti Staremu logu, zelo živahno. Z vseh strani se bodo vile dolge kolone avtomobilov, avtobusov, motorjev in kolesarjev, vse v STARI LOG, prizorišče velikega partizanskega slavja. Zopet se bodo srečali stari prijatelji, partizani in aktivisti, vsi, ki so kakorkoli sodelovali v velikem boju za svobodo... Nekateri bodo prišli že v nedeljo, večina pa v ponedeljek zjutraj.

Za prevoz bo dobro poskrbljeno, tako da se bo proslave lahko udeležilo kar največ ljudi. Iz Broda na Kolpi bo odpeljal avtobus v ponedeljek že ob 7. uri zjutraj, ustavil pa se bo še v vaseh Vas, Vrh, Nova sela in Banja loka. Tudi iz Predgrada bo odpeljal avtobus ob 7. uri. Ustavil se bo še v Knežji lipi, Mozlju in Livoldu. Večina udeležencev iz Livolda bo odšla z delovnimi kolektivi.

Zbirališče v Stari cerkvi bo pred osnovno šolo. Vozili bodo trije avtomobili, ob 7. in ob 8. uri. — Kočevska Reka bo organizirala lastne prevoze.

Izpred avtobusne postaje v Kočevju bo ob 7. in ob 8.15 uri odpeljalo dvanajst avtomobilov. Ob istem času bosta tudi z Rudnika, kjer bo zbirališče pred rudniško upravo, odpeljala dva avtomobila. Če bo ljudi več, bodo avtomobili vozili večkrat.

Ljudje, ki bodo prišli z vlakom, naj počakajo na prevoz v Stari cerkvi ali pa pred avtobusno postajo v Kočevju.

Proslava se bo pričela ob 10. uri, ko bodo v Stari log prispele partizanske patrole. Ob 10. uri bo slavnostni govor. Govoril bo zvezni ljudski poslanec Živko Bernot. Okrog 11. ure bodo odkrili spomenik. Tedaj bo pripovedoval spomine na partizanski Stari log Štefan Trobiš-Aleš. Na proslavi bosta sodelovala tudi invalidski pevski zbor iz Ljubljane in rudniška godba.

Na proslavo so vabljeni tudi svojci vseh borcev, ki so padli v Starem logu.

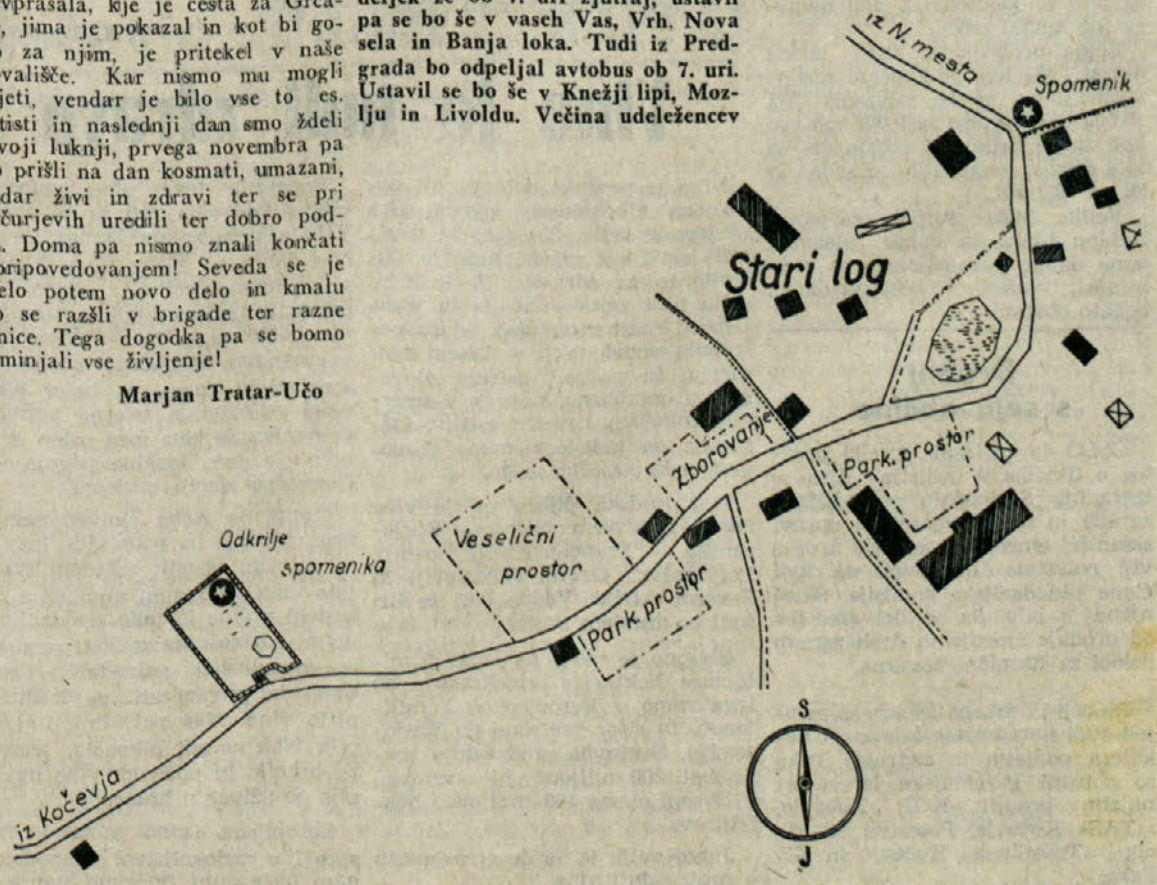

Vsem prebivalcem občine Kočevje čestitajo k Dnevu borca

Občinski ljudski odbor Kočevje

Občinski odbor SZDL
Občinski komite LMS
Občinski sindikalni svet
Občinski komite ZKS
Občinski odbor ZB NOV
Občinska gasilska zveza
in ostale organizacije ter društva

„PROMET" Kočevje
čestita k 4. juliju — Dnevu borca

Vsem prebivalcem partizanske Kočevske čestita k Dnevu borca

TEKSTILANA
TOVARNA SUKNA – KOČEVJE

Rudnik rjavega premoga
KOČEVJE
čestita
vsem rudarjem, borcem
in aktivistom ter pošilja
borbene pozdrave
k Dnevu rudarjev
in Dnevu borca

Elektro
Kočevje
čestita k 4. juliju
Dnevu borca

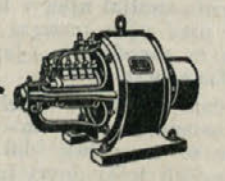

Borbene pozdrave
ob Dnevu borca
Splošno kleparstvo
KOČEVJE

POSLOVNA ZVEZA ZA GOZDARSTVO IN KMETIJSTVO
Kočevje
se pridružuje borbenim pozdravom in čestitkam k Dnevu borca

ZDRAVSTVENI DOM
Kočevje
ČESTITA VSEM BORCEM IN AKTIVISTOM
K 4. JULIJU

100 milijonov za „APNENICO"

Direktor »Apnenice« Dobrepolje Lojze Ponikvar, nas je seznanil z nekaterimi problemi, ki jih imajo v podjetju. Trenutno je najbolj važna rekonstrukcija apnenice. Le ta bo stala 108 milijonov dinarjev. Prvotni predračun je kazal, da bodo stala dela za 36 milijonov manj. S podražitvijo gradbenih in ostalih del se bo rekonstrukcija precej podražila.

Glavni projekt je že izgotovljen, napraviti pa bo treba še dodatni investicijski program za dodatnih 36 milijonov din. V rekonstrukcijo bo del sredstev prispevalo podjetje, ostala sredstva pa bodo dobili iz investicijskega sklada OLO Ljubljana ter investicijske banke. Razen omenjenih 36 milijonov imajo kredite že odobrene. Z deli nameravajo kmalu začeti.

Letna proizvodnja apna znaša okrog 4.500 ton, po končani rekonstrukciji pa se bo povzpela na 13.500 ton oziroma za 9.000 ton več kot znaša sedaj. Povečalo se bo tudi število zaposlenih od sedanjih 28 na 60 ljudi.

Velike zaloge surovin za apno, solidno blago in dober plasman apna dajejo garancijo, da se bodo stroški, vloženi v rekonstrukcijo, bogato obrestovali.

Pozanimali smo se tudi za obliko nagrajevanja v tem podjetju. Vpeljane imajo skupinske norme — plačani so od tone. Tak način nagrajevanja, ki so ga vpeljali že lani, se je izkazal za koristnega. Temu govorijo v prid tudi mesečni zaslužki delavcev, ki znašajo od 14 do 15.000 dinarjev.

Povedali so nam tudi, da gre njihovo apno dobro v denar. Prodali bi ga lahko najmanj še enkrat toliko kolikor znaša sedanja proizvodnja. Kupci so iz raznih krajev.

S preurejeno in povečano kapaciteto »Apnenice« bo Dobrepolje in vsa skupnost veliko pridobila. Zato je prav, da vsi merodajni faktorji podprejo napore tega kolektiva, da se rekonstrukcija čimprej začne.

-r

Drobni s seje občine

ObLO je soglasno sprejel predlog o likvidaciji podjetja »Klas« v izgradnji. S prodajo skladiščnih zgradb in mlina republiški upravi skladišč, omenjeno podjetje ni bilo več potrebno. Imenovali so tudi člane likvidacijske komisije. Sklenjeno je bilo, da se del sredstev od prodaje omenjenih dveh zgradb določi za Kemično tovarno.

—*—

Na seji ljudskega odbora so sprejeli tudi garancijske izjave za nekatera podjetja in zadruge. Tako so potrdili garancijske izjave za najetje posojil KGP Kočevje, »ITAS« Kočevje, Posestvu »Snežnik«, »Tekstilana« Kočevje in KZ Fara.

Šofer je rekel: »Ne!«

30 šolarjev petega razreda je plačalo po 200 din za vožnjo z vlakom na izlet v Medvode. Mesec dni so govorili o izletu in mesec dni je vladalo veliko pričakovanje. Tudi matere so pripravile vse za svoje otroke za omenjeni izlet. Dan pred izletom pa se je zgodilo nekaj neverjetnega. Šofer, ki vozi otroke iz Kočevske Reke v šolo, je dejal: »Ne!«

Otroci so ga čakali na raznih postajah. Prosili ga, naj jih vendar pelje na postajo v Kočevje. Drugi so celo rekli, da ga bodo čakali ob treh zjutraj na cestah, a šofer je vztrajal in trdil: nimam naloga! Kako bi šli radi otroci na izlet, nam pove tudi to, ko je neka deklica izjavila, da bi šla tudi peš v Kočevje, samo da bi lahko šla na izlet.

T. I. Borovec

Tri ure na Poravnalnem svetu

Na povabilo predsednika Poravnalnega sveta Kočevje, Jožeta Žagarja, sem prisostvoval delu tega sveta. Tistega dne, ko sem prisostvoval razpravam, je bilo »na dnevnem redu« devet primerov.

Poravnalni svet je začel z delom ob 8., zaključil pa ob 11. uri. V tem času se je pred Poravnalnim svetom zvrstilo več ljudi, moških in žensk in raznih poklicev. V pretežni meri so bili mlajši ljudje. Poravnalni svet je imel tudi ta dan lep uspeh: šest primerov se je zaključilo s poravnavo, v treh primerih pa niso mogli obravnavati zadev, ker je prišel k obravnavi samo tožitelj oziroma toženec.

Predstavljajte si, da ste v sobi, kjer se vršijo obravnave. Za mizo sta predsednik in član Poravnalnega sveta ter zapisnikar. Pred mizo so stoli za stranke, ki iščejo v tem prostoru svoje pravice.

Ura je osem. Začel se je prvi primer. Predsednik Poravnalnega sveta najprej seznani navzoče namen in pomen Poravnalnega sveta, da se sprti stranki poravnata in si tako prihranita nepotrebne stroške, ki bi jih imeli na sodišču. Sprti stranki povesta svoje argumente, ki so si razumljivo nasprotni. V tem primeru je šlo zaradi pretepanja otrok, ki so delali sosedu škodo. Moški je bil kmalu pripravljen za poravnavo, ženski (bile sta dve) sta tudi pristali, da se s sporno zadevo konča. Kljub temu, da sta obe sprti stranki podpisali zapisnik o poravnavi, sem imel občutek, da so besede predsednika Poravnalnega sveta, naj v bodoče živijo miru, padle na kamnita tla.

V drugem primeru je šlo zaradi hlevskega gnoja. Vso zadevo bi prizadeta lahko uredila doma na miren način. Po krajšem prigovarjanju sta se kmalu zedinila za poravnavo. Moški in ženska sta podpisala zapisnik in zadeva je bila »ad acta«.

V naslednjem primeru je bilo bolj »vroče«. Ženska in moški sta pred Poravnalnim svetom ponavljala izraze, ki sta si jih dajala v nekem prepiru, ki jih uho pa tudi papir ne preneseta. Po prizadevanju članov Poravnalnega sveta sta se na kraju le pobotala.

Na vrsti je bila četrta obravnava. Ker pa ni prišel tožnik, je bila zadeva preložena.

Potem so prišle v sobo poravnalnega sveta tri ženske. Dolg jezik je hotel narediti zdraho med dvema zakonoma. Pokazalo se je, da so bile govorice o zakonolomstvu neresnične. Po daljšem pregovarjanju »jaz nisem tega rekla, tega nisem slišala« in podobno je bil končno sklenjen sporazum, v srcih pa je ostalo sovraštvo...

Nekaj podobnega je bilo tudi v sedmem primeru, samo s to spremembo, da so nastopali trije moški; dva mlada fanta in poročen mlajši moški. Obravnava je bila kratka. Zedinili so se za preklic v časopisu, da so bile te in te besede neresnične...

Dva primera so odstopili sodišču, ker tožene stranke niso prišle na obravnavo.

Poravnalni svet je zasedal tri ure in v tem razmeroma kratkem času so se nekako tako kot smo v kratkih odstavkih zabeležili, razvijale razprave.

Po zaključku razprav sem zaprosil predsednika Poravnalnega sveta tovariša Žagarja, da bi povedal še nekaj besed o delu tega sveta.

Razprave so vsakih 14 dni, vsakokrat obravnavajo od osem do deset primerov. Največkrat je na dnevnem redu obrekovanje, razžaljenje časti, manjše tatvine, lahne telesne poškodbe itd.

Državljani se z vedno večjim zaupanjem obračajo na Poravnalni svet. Podčrtati je treba, da nimajo tu nikakih stroškov. S tem da obravnava Poravnalni svet vedno več primerov razbremenjuje sodišče.

Prav bi bilo, da bi se na ta organ (Poravnalni svet), obračala tudi podjetja, ustanove, organizacije itd. Vse manjše zadeve, bi se lahko rešile na Poravnalnem svetu hitro in brez stroškov.

Od ustanovitve (v septembru 1959) pa do srede junija je prejel Poravnalni svet 106 prijav za obravnavo. Od tega je bilo uspešno rešeno s poravnavo 71 primerov, 25 neuspešno, nekaj primerov pa so odstopili v nadaljnjo obravnavo sodišču in tožilstvu.

68 primerov je bilo vloženo neposredno od državljanov, od sodišča 20, od tožilstva in postaje LM 12, iz drugih občin pa je bilo vloženih 6 primerov za obravnavo.

Vse nam nazorno dokazuje upravičenost delovanja Poravnalnih svetov, ki so si s svojim delom pridobili med državljani že velik ugled.

-žem

Vino je tudi zdravo in koristno

Vino je produkt delnega ali popolnega alkoholnega vrenja soka svežega grozdja. Človeku že tisočletja služi kot pijača, hranivo, poživilo in za zdravilo. Po kemični sestavi ni zmes alkohola in vode, temveč razstopina vseh telesu potrebnih snovi, in to v takem razmerju, ki najbolj ustreza človeškemu organizmu. Zato je v zmernih količinah nenadomestljiv. Odigrava pa tudi pomembno gospodarsko in socialno vlogo.

Kot ljudska pijača pa je vino znano predvsem narodom Sredozemlja — Franciji, Italiji, Španiji, Portugalski, Grčiji, Jugoslaviji in Severni Afriki. Vedno bolj se širi tudi po ostalem svetu.

Skupno je sedaj na svetu 9 milijonov hektarjev vinogradov, od tega samo v Evropi okoli 7 milijonov, in sicer pretežno ob Sredozemlju. Svetovna proizvodnja znaša okoli 200 milijonov hl — od tega v Evropi okrog 160 milijonov hektolitrov.

Jugoslavija je na devetem mestu v proizvodnji vina.

Potrošnik danes nima zaupanja v kvaliteto vina, niti ga ne pozna. Večina potrošnikov komaj ve ali pije dobro ali slabo vino. Nepravilne manipulacije z vinom so ustvarile pri potrošnikih nezaupanje. Potrebna so leta solidnega dela v vinarstvu, če hočemo potrošnika spoznati z vinom, da bo v njem videl duševno in telesno poživilo. Pomanjkanje vina med vojno in po vojni je dalo idealne pogoje za razne špekulacije z vinom.

Gojiti bo treba čimveč namiznega grozdja na področjih, kjer so za to dani pogoji; zaščititi kvaliteto vina s strogimi predpisi z zakonom o vinu in tako pridobiti zaupanje potrošnika; znižati cene vinu (nepotrebni posredniki draže vino) in propagirati za kulturno pitje vina. Naš potrošnik naj ne pije vina zaradi alkohola, temveč za hranilo in poživilo. Vino naj se pije ob uživanju hrane.

Če pijemo vino zmerno, nas spravi v zadovoljstvo. Vzpodbuja nam naše čute, duševno stanje se olajša. Takrat se nam rodijo najlepše predstave.

Vino je ustvarjalec energije in toplote. Ima nižji pritisk kakor kri, zato gre lahko iz želodca v kri in žile. Tako olajšuje prebavo, ne bremeni želodca z delom in gasi žejo, ne da bi se porušilo ravnotežje v organizmu. Kisline v vinu pospešujejo delovanje želodca, ker ne redčijo želodčne kisline. Vino vsebuje vitamine in druge substance, ki so celicam v malih količinah nujno potrebne. Vino lahko štejemo za dietično zdravilo in hranilo bolnikom pri nekaterih boleznih.

Prekomerno uživanje alkohola nam škoduje, predvsem pa umetno žgane pijače. Prekomerno pitje ustvarja socialno zlo. Zato se borimo proti uživanju umetnih žganih pijač in mamil.

Prevzgoja potrošnikov, da pijejo zmerno in da pri pitju uživajo tudi hrano, naj bo stalna skrb gostinskih delavcev.

Anton Štimec

KULTURNE-VESTI

IZ DOBREPOLJA

V zadnjem času se bolj malo sliši o Dobrepolju. Vendar ta molk ne pomeni, da v Dobrepolju spimo. Kulturno življenje se odvija nemoteno naprej. Ravno v zadnjem času smo imeli vrsto kulturnih prireditev, največ pa jih je bilo ob Dnevu mladosti.

Vsekakor sta zelo pomembna pridobitev dveh novih prostorov na nekdanjem občinskem uradu. V enem je knjižnica, v drugem pa bosta čitalnica in klub. Za dokončno ureditev manjka še oprema, za katero zbira Prosvetno društvo potrebna sredstva. Celotna oprema bo stala okoli 120.000 din. Prostori so lepo prepleskani, posebno klubska soba, za kar se moramo zahvaliti mladinskemu aktivu na Vidmu. Aktiv je uredil prostore s prostovoljnim delom. Tudi v knjižnici bo potrebna nova oprema, ker se sedanja ne ujema z okolico. Primanjkuje tudi novih knjig. V tem letu je naročenih nekaj novih, vendar je njihovo število za tako velik krog bralcev premajhno.

Dramska družina ni postavila v tej sezoni na oder nobenega dela, imeli pa smo tri uspela tuja gostovanja. Za praznik dela — 1. maj so se predstavili »Beneški fantje«, kmalu zatem je gostovala dramska skupina iz Grosuplja. V mesecu maju je tudi zelo lepo uspel koncert pevskega društva in kvinteta »Obrtnik« iz Kranja. Razen teh je bila vrsta drugih prireditev, med njimi uspeli »Pokaži, kaj znaš« in »Spoznavajmo svet in domovino«. Kljub temu, da je bila prireditev na delavnik, je bila dvorana polna.

Lepo je uspela tudi telovadna akademija v novi dvorani TVD Partizan na Vidmu. Na tej akademiji so skupno nastopala društva TVD Partizan Dobrepolje, Grosuplje in Šmarje. Vse točke so bile lepo izvedene, tako da so navdušile gledalce. To je bila prva tovrstna prireditev na Vidmu. Telovadnica je bila v tej sezoni vsak dan zasedena, kar je dokaz, da se naša mladina navdušuje za telovadbo. Slabo je le to, ker nimamo dovolj sposobnih vaditeljev, posebno za člane.

Ljudska tehnika je izvedla ocenjevalno vožnjo motornih vozil na področju Dobrepolja. Žal pa je bil odziv slab, saj se ni prijavila za vožnjo niti četrtina vseh lastnikov motornih vozil. Menimo, da je to slab odnos do društva, še posebno pa zato, ker jim je društvo nudilo vso pomoč pri polaganju strokovnih izpitov.

-až

IZLET V LJUBLJANO

V sredo smo se ob pol štirih zjutraj zbrali na železniški postaji Kočevje. Nestrpno smo pričakovali, kdaj nas bo odpeljal vlak proti Ljubljani. Na vlaku smo peli in se zabavali. Nekateri so igrali na orglice. Še pred sedmo uro smo prišli v Ljubljano. Najprej smo si ogledali mesto in izložbe. Tudi na grad smo šli. Ogledali smo si stolp in se vpisali v spominsko knjigo. Kupili smo tudi zemljevide. Potem smo si ogledali muzej, kjer smo videli dragocene kamne, nagačene ptice in druge zanimive stvari.

Po počitku so odšli nekateri v živalski vrt, drugi pa so šli na otroško igrišče. Čas izleta je vse prehitro potekel. Po končanem izletu smo šli na železniško postajo in se z vlakom odpeljali proti Kočevju. Ko smo prišli domov, smo pripovedovali, kaj smo vse videli v beli Ljubljani.

Šolski izlet v Ljubljano mi bo ostal v trajnem spominu.

Duška Slana
3. b. r. »Mirka Bračiča«

Zanimivosti od tu in tam

V nekaterih muslimanskih državah še vedno veljajo stare navade, da morajo imeti ženske zakrite obraze. To je do nedavnega veljalo samo za domačinke. Notranji minister Saudove Arabije je izdal ukaz, da si morajo tudi vse tuje ženske zakrivati obličje. Najbolj so prizadete Američanke, žene uslužbencev pri petrolejskih družbah.

— * —

V Novi Gvineji so na smrt obsodili šestnajst domačinov, ker so iz sosednjih vasi ugrabili 8 žensk in tri moške ter jih pojedli. V teh krajih je še vedno precej ljudožercev.

Med razpravo so ljudožerci ležali na zatožni klopi in mirno spali. Nekateri so tako smrčali, da so motili sodno razpravo.

— * —

Ameriške enote na Bavarskem so imele nedavno vojaške vaje. Sodelovala je tudi posebna četa, ki naj bi se kot »partizani« skrivali po okolici. Po petih dneh se je četa »partizanov« prezebla in lačna vrnila v vojašnico, ker so bili okolišni kmetje urnejši in so vojakom pobrali hrano in obleko, ki so jo letala vrgla »partizanom«.

— * —

Neki ameriški znanstvenik je ugotovil, da govorijo oziroma so ljudje na zemlji govorili 3710 jezikov. 786 je še živih jezikov, 174 je izumrlih in 2750 »negotovih« živih ali mrtvih jezikov, ki jih večinoma govore na južni polobli zemlje. Najmanj jezikov je v Evropi, veliko jih je v Afriki; na območju Nove Gvineje je naštel kar 750 živih jezikov.

AMERIŠKO BLAGO ZA JUGOSLAVIJO

Blago bo poslano na osnovi ameriškega zakona o pospeševanju trgovine s kmetijskimi pridelki. Dobave bomo plačali v dinarjih. Skupna vrednost z delom prevoza znaša 18,8 milijonov dolarjev. Polovico dinarjev, dobljenih s prodajo, bomo dobili kot darilo, drugo polovico kot dolgoročno posojilo. Znesek 2,26 milijona dolarjev v dinarjeh bo vlada ZDA uporabila za svoje namene.

Na platnu dobrepoljskega kina...

Čeprav je prva filmska sezona za nami, vendar želimo gledalce kina »Dobrepolje« opozoriti na nekatere pomembne filme, ki jih bomo predvajali v juliju.

Prvo sredo v juliju je na programu odlični italijanski neorealistični film »SMRT KOLESARJA«. Film prikazuje bolni egoizem žene, ki se poroči z bogatašem, katerega sicer ne ljubi, zaradi njegovega premoženja, po drugi strani pa zato, ker je prikrajšana za pravo ljubezen, ki jo vodi na skrivaj še vedno s svojim nekdanjim ljubimcem. Konec filma je tragičen. Film je prejel vrsto nagrad na filmskih festivalih.

Naslednji je ameriški barvni vistavision film »GORA«. Osnovna privlačnost je vzpon na goro. V zgodovini filma vzpon na goro ni bil še nikoli prikazan tako napeto in pretresljivo. Film »GORA« govori o večnem ledu in snegu, o smrtni gladkosti sten, o krvavih razrezanih rokah, ki hočejo zadržati pred padcem v globočino. Film pa ne govori samo o zmagi človekove fizične moči nad naravo in goro, ampak priooveduje tudi o vzrokih tega nevarnega vzpona. »GORA« je himna človekove ljubezni do bližnjega. Glavna vloga v tem filmu je poverjena odličnemu igralcu Spencer Tracyju.

Naslednji teden bo na programu ameriški barvni film »PRIJATELJSKO PREPRIČEVANJE«. Da sodi film res med najboljše filmske umetnine, je dokaz že to, da je prejel Grand Prix in Zlato palmovo vejico na festivalu v Cannesu. Samo dejanje filma pa se odvija med ameriško državljansko vojno. V tem vojnem vzdušju film obravnava psihološko stran ljudi v tem času.

Za tem filmom bo na programu ameriški barvni velefilm »V POMLADI ŽIVLJENJA«. Film nosi v resnici naziv velefilm, ima pa še drugi pripis, to je velefilm srca. Ameriška filmska proizvodnja je v resnici ponosna na to veliko filmsko umetnino. Film povsod navdušuje stare in mlade gledalce. »V POMLADI ŽIVLJENJA« je dobil veliko nagrad, Oscarjev in festivalnih priznanj. Lahko po pravici trdimo, da je ta film tudi eden najlepših in najbogatejših v našem programu

Med navedenimi filmi pa bodo v mesecu juliju na programu še ameriški barvni film v cinemascopu »PREKO MNOGI HREK«, angleški kriminalni barvni film s skrivnostnim naslovom »HIŠA SKRIVNOSTI«, »ŠPIJONSKI LOV« ter ameriški barvni cinemascopski film »ZELENI OGENJ«.

Kočevski rudnik med prvimi

(Nadaljevanje z 2. strani)

Govorili so tudi o možnostih nagrajevanja po učinku v personalnem oddelku, o različnih skladih, ki so jih v Zasavju organizirali, o prizadevanjih za zmanjšanje delovnih nezgod. Ugotovili so, da so delavci, predvsem komunisti, pravilno razumeli novi način obračunavanja in da niso skoraj nikjer naleteli na odpor. Res pa je, da se bodo problemi pokazali, ko bodo v to prodrli malo globlje, kajti tih pristanek političnega aktiva še ni vse. Aktiv mora znati detajlno tolmačiti te stvari ostalim članom kolektiva. Tovariš iz Trbovelj je tudi izrazil misel, da bodo pri njih verjetno nastopili določeni politični problemi, na katere se bodo morali temeljito pripraviti. — Govorili so tudi o delu delavskih svetov, ki so doslej večkrat reševali le manjše probleme, niso se pa spuščali v temeljito razpravljanje večjih, kompleksnih vprašanj. Vsi drobni problemi naj bi se odslej reševali v obratnih delavskih svetih, le o važnejših bi moral razpravljati centralni delavski svet...

Povsem razumljiva je ugotovitev, da se bodo tudi poslej pojavljali v ekonomskih enotah problemi, o katerih bo treba večkrat govoriti (n. pr. delitev presežka). Dobro bi bilo, če bi enotam zagotovili čim večjo samostojnost, važno pa je tudi vprašanje, kako bodo znale politične sile vplivati na organe upravljanja.

Na koncu je konferenco pozdravil tudi organizacijski sekretar Okrajnega komiteja ZKS Ljubljana Janez Hočevar. Poudaril je pomen takih strokovnih srečanj in dejal, da je realizacija nagrajevanja po učinku dolgotrajen proces. Prepričan sem, je med drugim dejal, da bodo po današnjem sestanku tudi v Kočevju nekatere stvari korigirali in da si bodo tovariši iz Zasavja nabrali veliko koristnih izkušenj. Izmenjava mnenj je vedno zelo koristna, zato sem prepričan, da se bodo strokovnjaki vaših rudnikov še večkrat sestali. — Ti sestanki naj bi bili stimulans ,da bi tudi v rudarstvu pospešili uvajanje nagrajevanja po učinku in tako dosegli ostala podjetja, ki so že daleč pred njimi.

Drugo, kar je zelo važno, je dejal, je to, da partijske in sindikalne organizacije v industriji zaostajajo v reševanju te problematike. Marsikje za to nimajo posluha. Obiskali smo več podjetij in ugotovili, da večkrat nimajo pravega smisla za reševanje najaktualnejših problemov. Ugotovili smo tudi, da v nekaterih podjetjih Osnovne organizacije ZK ne pridejo prav do izraza. To se mora temeljito spremeniti, spremeniti je treba tudi metode dela Zveze komunistov v podjetjih! Bolj je tudi treba skrbeti za ideološko delo...

V podjetjih tudi večkrat pozabljamo na precej elastične oblike dela partijskega vodstva — to je aktiv ZK. Aktive je treba zopet obuditi k življenju, delati z njimi, komite pa naj tudi večkrat skliče aktiv tehnične inteligence in z njim detajlneje razpravlja o vseh problemih. Teh je dovolj!

In še nekaj! Večkrat smo opazili tudi prekinitve dela, da ljudje izostajajo in podobno. Kjer smo raziskovali te pojave, smo ugotovili, da da partijska organizacija in sindikat zanemarjaxta delo z delavci. Razgovori z ljudmi so važni. Delavci si žele odkritega razgovora, hočejo razjasnitev nerešenih vprašanj — in teh bo z novim sistemom nagrajevanja vedno dovolj. Le na ta način se bomo obvarovali težav.

Udeleženci posveta so na koncu sklenili, da se bodo še večkrat sestali, mogoče kje v Zasavju. Po končanem posvetovanju so si ogledali še rudnik, predvsem novo separacijo, ki bo že letos dograjena ter kmetijski upravi Mlaka in Cvišlerji.

-vec

KOMET : RIBNICA 43 : 52

V nedeljo, 26. junija, je bila v Ribnici na igrišču TVD Partizana odigrana prvenstvena košarkarska tekma med Kometom iz Ljubljane in Ribnico. V moštvu Kometa so igrali: Štirk, Levstek, Vrtačnik, Mandič, Maršič, v moštvu Ribnice pa: Mlakar, Kmet, Bavdek, Kozina, Drobnič in Ponikvar. Zmagali so domačini z rezultatom 52:43 (27:21). Tekma je bila zelo zanimiva.

Tekmo je gledalo okrog 200 ljudi, od tega največ mladine. Iz tega lahko sklepamo, da je v Ribnic za košarko vedno večje zanimanje.

S to tekmo je bilo spomladansko tekmovanje zaključeno. V jesenskem delu prvenstva bo igrala Ribnica skoro vse tekme doma.

NAŠ OBVEŠČEVALEC

GIBANJE PREBIVALSTVA

KOČEVJE

Poročli so se: Oberstar Viljem, delavec iz Podtabora 31, star 20 let in Kralj Albina, delavka iz Kolenče vasi 11, stara 18 let, Špehar Emil, revirni lovec iz Starega loga 1, star 22 let in Rutala Marija, delavka iz Ljubljane, ulica Martina Krpana 59, stara 19 let.

Rodile so: Dajčman Marija, gospodinja iz Zapudja 9 (rodila je v Dolgi vasi 67) — deklico Mojco, Ožanič Uršula, gospodinja iz Kočevja, Reška c. 13-a — dečka Darka. V novomeški porodnišnici pa so rodile Kuhar Ana iz Slovenske vasi 2 — dečka Vladimira, Drobnič Frančiška iz Šalke vasi 3 — dečka Bojana, Poklač Marija iz Kočevja, Kolodvorska c. 16 — dečka Romana in Pugelj Ana iz Trnovca — deklico Anico.

● Smrtno se je ponesrečil Baranja Štefan, rudar iz Kočevja, Rudnik 28, star 26 let.

RIBNICA

Rodile so: Ivana Andoljšek, gospodinja iz Ribnice 45 — deklico Andrejo, Frančiška Zorc, gospodinja iz Brež 32 — deklico Veroniko in Ivana Gorše, gospodinja iz Dolenjih Lazov 36 — dečka Franceta.

● Umrla je Ivana Šega, preužitkarica iz Sajevca 11, stara 79 let.

LOŠKI POTOK

Poročila sta se Ivan Košmrlj, kmetovalec iz Malega loga 30, star 29 let in Danijela Lavrič, delavka iz Šegove vasi 8, stara 25 let.

Pavla Kordiš, gospodinja iz Šegove vasi 1, je rodila dečka Alojza.

Izdaja in tiska ČZP »Kočevski tisk« v Kočevju. Urejuje uredniški odbor. Odgovorni urednik Matija Cetinski. Uredništvo in uprava v Kočevju, Ljubljanska cesta 14 a, telefon uredništva in uprave 3-89. Naročnina je 500 din, polletna 250 din in jo je treba plačati v naprej. Za inozemstvo 1000 din oz. 3 ameriške dolarje. Tekoči račun 600-713 pri Komunalni banki Ljubljana, podružnica za Kočevje
1-265

VELIKE LAŠČE

Rodila je Ana Juvanc, kmetijska delavka iz Malih Lašč — deklico Magdaleno.

● Umrla sta Anton Šporar, kmet iz Rašice, star 81 let in Anton Štebla, kmet iz Velikega Osolnika, star 64 let.

KINO

JADRAN, Kočevje: od 1. do 3. julija japonski barvni cinemascopski film »Človek z rikšo«, od 3. do 5. julija ameriški barvni cinemascopski film »Hrabri in drzni«, 6. in 7. julija italijanski barvni cinemascopski film »Spomini iz Italije«, od 8. do 10. julija egiptovski barvni cinemascopski film »Dežela sanj«.

SVOBODA, Kočevje: 2. in 3. julija jugoslovanski film »To noč«, 4. julija jugoslov.-italij. film »Prekršek na begu«, 9. in 10. julija ameriški barvni film »Štirje jezdeci«.

LOŠKI POTOK: 3. julija nemško-jugoslovanski barvni film »Dalmatinska svadba«, 10. julija mehiški film »Mladi Juarez«.

DOBREPOLJE: 2. in 3. julija ameriški barvni cinemascopski film »Preko mnogih rek«, 4. julija ruski film »Križarka Varjag«, 6. julija italijanski film »Smrt kolesarja«, 9. in 10. julija ameriški barvni vistavision film »Gora«.

VELIKE LAŠČE: 2. in 3. julija francoski barvni film »Folies Bergeres«, 9. in 10. julija jugoslovanski film »Kampo Mamula«.

RIBNICA: 2. in 3. julija ameriški barvni cinemascop. film »Vzhodno od raja«, 9. in 10. julija jugoslovanski film »Deveti krog«.

KOČEVSKA REKA: 2. in 3. julija francoski film »Vlačuga, dostojna spoštovanja«, 9. in 10. julija ameriški barvni film »Yankee na dvoru kralja Arthurja«, 6. julija italijanski barvni film »Dekle z reke«.

PREDGRAD: 2. in 3. julija ameriški barvni film »Prišel je iz Laramija«, 9. in 10. julija ameriški barvni film »Bagdadska sirena«.

BROD NA KOLPI: 2. in 3. julija ameriški film »Dama iz Šanghaja«.

PONIKVE, 7. julija italijanski film »Smrt kolesarja«.

PREKLICA

Podpisana Ana Fajdiga iz Koblarjev 20 preklicujem vse žaljive besede, ki sem jih izrekla Antonu in Matiji Košorok ter Mariji in Kurtu Kopač iz Koblarjev.

Ana Fajdiga

— ◇ —

Govorice, ki sem jih širil o Jožefi Matko in Štefanu Starcu, so neresnične in jih obžalujem. Zahvaljujem se jima, da sta odstopila od tožbe.

Franc Gornik

ČESTITKA

Skrbnim staršem Ivani in Francetu Rus iz Travnika 101 želimo za 40-obletnico skupnega življenja še mnogo let in vse najboljše v krogu njunih dragih.

Hvaležni otroci

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki ste mojega dobrega, nepozabnega moža in očka

FRANCETA MIHELIČA

spremili na njegovi zadnji poti. Posebna zahvala tudi prizadevnim članom vodstva gradbenega podjetja »Gradbenik« Ribnica, duhovščini, članom PGD Dolenja vas in Prigorica, pevcem, darovalcem vencev in cvetja ter vsem ostalim, ki so kakorkoli lajšali našo žalost.

Družine: Mihelič, Oražem, Kajfež, Kranjc ter Jurjevi in Bartolovi.

SLUŽBA

Iščem gospodinjsko pomočnico. Plača 6000 do 8000 din mesečno, hrana in lepo stanovanje. Vse ostalo (dopust in zavarovanje) po zakonu. Naslov v oglasnem oddelku »Novic«.

PRODAM

Za 40.000 din prodam dober šivalni stroj znamke »Pfaff«.

Šivilja Marija Fabjan, Kočevje, Šeškova 16

— ◇ —

Ugodno prodam dobro ohranjeno motorno kolo »Jawa« 150 ccm s 16 tisoč prevoženimi kilometri. Ogled ob nedeljah. Mestni log 3, Kočevje.

Na šoli Mirka Bračiča primankuje prostorov

Na osnovni šoli Mirka Bračiča se je v letošnjem šolskem letu odvijalo vse delo v smeri reformnih priznanj, ki jih predpisuje zakon o osnovnih šolah. S tem pa so se vse šole znašle pred veliko večjimi nalogami, kot so jih opravljale kdajkoli prej; vzgojiti in usposobiti morajo za življenje in delo v naši družbi razgledane, zavedne delovne ljudi, ki bodo sposobni dalje razvijati družbeni sistem.

Ob zaključku letošnjega šolskega leta šteje učiteljski zbor 26 članov, poleg teh pa so še ravnatelj, honorarno zaposleni pomočnik ravnatelja in tajnik. Nad štirideset roditeljskih sestankov, številne govorilne ure in obiski staršev na domu so še poglobili vezi med domom in šolo, kar je v sedanjem razvoju šolskega sistema neobhodno potrebno! Otroci, ki žive v razrvanih družinskih razmerah, otroci alkoholikov in brezbrižnih staršev, ki jim ni mar življenjska usoda lastnih otrok, so bili problem razredov in šole. Vendar je bilo takih primerov zelo malo... Roditeljski sestanki, ki bi razpravljali o vzgojni problematiki, o delu razreda in šole, se iz leta v leto izboljšujejo. Pozitivne predloge, ki so jih dajali starši, je učiteljski zbor vedno osvojil in jih bo skušal realizirati prihodnje šolsko leto.

Posebna oblika pedagoškega dela je bilo proučevanje učencev, spoznavanje njihovih zmogljivosti, posebnih sposobnosti, negativnih pojavov, vzrokov teh pojavov, učenčevega življenjskega okolja itd. Vse to so narekovale vsakdanje potrebe vzgojnega in učnega dela, ki so ga vse leto izpopolnjevali... Učila niso bila samo kreda, tabla, slike in zemljevidi, ampak tudi diaprojektor, magnetofon, film, in kar je glavno — življenje! Nad 300 poučnih ekskurzij v tem šolskem letu je razširilo učilnice na življenje šole, šolske okolice, delavnice, komuno, okraj, širšo in ožjo domovino. Tako so mladi ljudje ob pomoči učiteljev odkrivali vzroke in posledice, delali s svojimi duševnimi zmogljivostmi manj ali bolj popolne zaključke. Spoznavali so odnose med ljudmi, tehnološke procese, organizacijo dela, bogato življenje.

Na šoli so tudi uspešno izvedli akcijo za poklicno usmerjanje mladine, le začetek je bil na žalost precej pozen.

Ocenjevanje učencev, kakor ga predpisuje zakon o osnovni šoli, je odgovorna in zahtevna naloga učiteljskega zbora, vendar so se na podlagi večkratnih diskusij izkristalizirala pravilna stališča. Ugotovili so, da je v Kočevju več učencev, ki v šoli vrsto let slabo napredujejo. Za take učence bi bilo potrebno ustanoviti v Kočevju posebno šolo. Ugotovili so tudi, da imajo nekateri otroci duševne motnje, kar je posledica nepravilne družinske vzgoje. Dobro bi bilo, če bi take primere temeljiteje raziskali!

Učni uspeh šole se je od prvega polletja dvignil za 12 %. Na šoli je 90 odličnih učencev, 154 prav dobrih, 226 dobrih in 82 zadostnih. Razred bo ponavljalo 32 učencev, od teh 8 na željo staršev. Skupno je napredovalo 644 učencev ali 95,27 %.

Šolski odbor šteje 17 članov, sestavljajo pa ga predstavniki družbenih in gospodarskih organizacij, oblasti in šole. Vse leto je živel s šolo, sodeloval v njenih prizadevanjih in dajal koristne pobude.

Tudi osnovna šola Mirka Bračiča ima veliko težave s prostori. Nimajo prostora za tehnično delavnico, risalnico, knjižnico, pa tudi kabineti in telovadnica so pretesni.. — Jeseni bo na šoli 23 oddelkov. Ker se pred vselitvijo vajencev v novi dom ne da storiti ničesar, bo moral biti vsaj nekaj časa pouk v treh izmenah. To bo težko predvsem zato, ker bo prihodnje leto obiskovalo to šolo skoraj 100 otrok več.

Pionirji delajo tudi v različnih društvih, organizacijah in krožkih. Večino krožkov so vodili učitelji, k delu z mladino pa so pritegnili tudi ljudi izven prosvetne stroke. Vsekakor je bilo delo vsch krožkov zelo uspešno, prav tako pa tudi delo pionirske organizacije.

Kočevje : Rudar 1 : 3 (1 : 3)

PORAZ IN RAZOČARANJE

V nedeljo je bilo odigrano I. kolo v okviru republiškega nogometnega tekmovanja za pokal maršala Tita. V Kočevju je gostovalo nogometno društvo Rudar iz Hrastnika in izločilo domače moštvo iz nadaljnjega tekmovanja.

Po vrsti uspehov, ki jih je v zadnjem času doseglo nogometno moštvo Kočevje, predvsem pa po izvrstni igri na Reki, kjer so premagali Poštarja kar s 5:0, smo pričakovali tudi tokrat popoln uspeh. Toda vsi smo se krepko zmotili in razočaranje je bilo tem večje, ker je domače moštvo v tej pomembni tekmi prikazalo eno najslabših iger v letošnji sezoni sploh. Na tej tekmi smo lahko ugotovili skrajno slabo odkrivanje in povezavo med igralci. V prvem polčasu je zaradi izredno nesigurne igre in nesporazumov obramba zakrivila vse tri gole, toda to še ne bi bil poraz, če bi napad v drugem polčasu izkoristil vsaj polovico stoodstotnih priložnosti za zadetek. Tako je bilo breme poraza v prvem polčasu na obrambi, v drugem pa na napadu in tako torej celota zasluži nezadostno oceno. Bartolme in Komac sta vložila v igro ves trud in bila tudi najuspešnejša. Goste b se dalo z nekoliko smotrnejšo igro prav verjetno premagati, toda domači so kapitulirali najbrž zaradi ostre igre gostov. Že večkrat smo opazili, da našim »ležijo« predvsem »mehki« nasprotniliko in tako ostrino, da ne bi bilo odveč, če bi se naši nogometaši tudi v tej smeri čim bolj izpopolnili. Le z ostro in borbeno igro bodo v bodoče dosegli lahko boljše uspehe.

Predvsem nam je bilo v nedeljo žal številnih gledalcev, ki so po tekmi razočarani odhajali domov, ne toliko zaradi poraza, kot zaradi slabe igre. Prav bi bilo, da se vsi igralci že na prihodnji tekmi čim bolj potrudijo in spet osvojijo simpatije gledalcev, saj končno igrajo nogomet tudi zanje in ne le zase.

V nedeljo, 3. julija, bo v Kočevju spet tradicionalni nogometni turnir rudarskih moštev, na katerem bodo sodelovala moštva iz Trbovelj, Zagorja, Hrastnika in Kočevja. V dopoldanskih urah bodo predtekmovanja, popoldan pa finale za vsa štiri mesta. Na ta pomemben nogometni dogodek opozarjamo vse ljubitelje nogometa in jih vabimo k čim večji udeležbi. Mogoče bo muhasti žreb določil tako, da se spet srečata moštvi Hrastnika in Kočevja, saj bi imeli domači v tem primeru možnost, da se rehabilitirajo za nedeljski poraz.

J. S.

ČITAJTE IN DOPISUJTE v Novice

TRAVNA GORA VABI...

Bil sem eden »domačih« turistov v prijaznem domu na Travni gori.

Vedno, kadar me zanese pot v to že priznano turistično postojanko, si obljubim, da bom kmalu spet prišel v ta prelepi planinski svet in gostoljubni dom.

Bila je sobota. V domu je bilo precej gostov iz raznih krajev. Upravnik Lojze je hitel med mizami in hitro stregel gostom. Za nekaj časa sem ga odtrgal od dela. Poprosil sem ga, naj mi pove, kako »diha« dom, kakšen obisk imajo in podobno.

»Mesečno nas obišče 250 do 300 gostov iz Ljubljane, Gorenjske, Hrvatske, da ne omenim domačinov, ki zelo radi prihajajo na Travno goro. Imeli smo tudi nekaj inozemskih gostov. Pot v naš dom je našlo tudi nekaj Nemcev, pa tudi Angleži in Italijani so bili že pri nas.«

Poskočne Avsenikove viže so naju včasih skoro preglušile. Zato pa sva toliko bolj izkoristila odmero za razgovor.

Zanimalo me je, koliko stane dnevni penzion v njihovem domu.

»Dnevni penzion je pri nas 630 dinarjev. Gosti so z oskrbo in hrano zelo zadovoljni.«

Pokazal je spominsko knjigo, kjer sem bral same ugodne ocene. Gostje so navdušeni tudi nad lepo okolico Travne gore, ki se je doslej vsakemu priljubila.

Spet sva nadaljevala pogovor.

»Travno goro obiskuje šolska mladina. Junija je bilo pri nas okrog 500 šolarjev iz Ljubljane in bližnjih krajev.«

»Pa potrebe?«

»Nujno bi morali urediti preskrbo z vodo, rabimo telefon...«

Zopet je moral postreči goste. V bližini doma se razprostira gozd poln divjačine. Gozd je miren, v domu pa se razlega prešerna pesem. Sobotni večer... Po poskočnih taktih se vrte pari... Svetla luč meče dolge sence vse tja do gozda.

Lojze spet prisede, da bi končala razgovor.

»Koliko imate postelj?«

»Postelj je 80. V poletni sezoni imamo na razpolago tudi šotore. Če zmanjka prenočišč v domu, gost lahko prenočuje pod šotorom.«

Obdajala nas je jasna poletna noč. Svež planinski zrak te opaja, pljuča se širijo. Čutim, da je Travna gora en sam rezervoar zdravja.

Posloviti sem se moral. Ko sem odhajal iz prelepega kraja, sem si zaobljubil, da ga bom kmalu zopet obiskal. Tako so rekli tudi drugi, ko so enkrat prišli na Travno goro. Kdor je bil le enkrat na Travni gori, bo prišel še drugič, tretjič... Če se še niste odločili, vam svetujem, pojdite tudi vi.

-žem

PARTIZANSKI AKTIVIST ČESTITA

V naše uredništvo je te dni prišel 70-letni Valentin Klepac iz Rogatega hriba. Pogovor je nanesel tudi na proslavo v Starem logu in na vojne čase. Pričel nam je pripovedovati, kako je med NOB veliko prispeval za osvobodilno gibanje. Kot starega, zavednega komunista so ga vedno preganjali. Bil je tudi večkrat v Ljubljani in v Kočevju. V Ljubljani so ga Nemci obsodili na smrt. Dolge tri tedne je čakal na usmrtitev, nato pa so ga poslali z vso družino na prisilno delo v Nemčijo.

Najraje se spominja lepega junijskega dne 1942. leta, ko je odšel na partizanski miting v osvobojeni Brod na Kolpi in je kot najstarejši aktivist v svojem kraju nosil na čelu zastavo.

Poprosil nas je za majhno uslugo, kar smo mu rade volje ugodili. Tole je želel: »Za Dan borca čestitam vsem bivšim borcem, borkam, aktivistom, pionirjem in vsem, s katerimi sem sodeloval med narodnoosvobodilno borbo.« Naj dodamo še to, da velja čestitka tudi vrlemu partizanskemu aktivistu Valentinu Klepcu.

Pionirji iz Predgrada so bili zavedni

Ko prebiram orumenele liste iz velikih dni borbe in obujam spomine, mi je te dni obstalo oko na malem lističu, iztrganem iz beležnice in priloženem mojemu medvojnemu arhivu, kjer imam zapisanih nekaj podatkov o delu s pionirji v Predgradu pred 15 leti. Da, dolgo je že in vem, da so moji takratni pionirji že pridni in aktivni graditelji naše socialistične skupnosti. Vem pa tudi, da jim bodo te vrstice, enako kot meni, vzbudile precej lepih spominov na tiste dni.

Ob mobilizaciji aktivistov decembra 1944, sem se jaz tudi odzval in sredi meseca z večjo skupino tovarišev odšel ob Kolpi v Stari trg in še naprej v Predgrad, kjer je imel garnizon VII. korpusa NOV in POJ svoje posebne vaditeljske edinice. Tu sem našel mnogo starih prijateljev in tovarišev s katerimi smo vsak dan hodili na vaje v bližnje vasi. Večkrat so nas spremljali tudi pionirji, ki so želeli zvedeti marsikaj, predvsem pa postati borci-partizani. No, tu in tam je kateri tudi prijel puško, pomagal razstaviti mitraljez, več pa niso zmogli...

Ob nedeljah smo imeli v Predgradu mitinge, na katerih smo vaščanom pripovedovali o uspehih naših borcev ter zavezniških vojskah na svetovnih bojiščih, poleg tega pa smo jih razvedrili z zabavnimi točkami, skeči, petjem in recitacijami. Ker pa smo videli, da tamkajšnji pionirji le preveč žalostno gledajo na oder, je komisar Štefan odločil, naj se v kulturno-propagandni odsek vključijo tudi ponirji. Jaz sem moral organizirati mlade Predgrajčane. V začetku smo imeli precej težav, ker so bili nekateri starši še nezaupni; moral sem dobro sukati jezik in jih prepričevati, da so končno le dovolili nastop svojih otrok. Zbral sem 10 pionirjev in pionirk iz vasi in pričeli smo s študijem prvega programa za miting. Seveda sem moral sam napisati nekaj stvari. Pričeli smo se tudi učiti, saj pionirji niso imeli nobene šole in pouka. Brali smo Pionirja in drugo, vmes pa smo se pripravljali za nastop. Tako smo v začetku januarja pred 15 leti že lahko pokazali, kaj smo se naučili. Spomnim se, da so prav pogumno zapeli pionirsko himno Marjana Kozine in nekaj partizanskih pesmi, nekaj recitirali in zaplesali kolo. Na naslednjih mitingih smo imeli že pionirske skeče ter telovadne nastope, skupine s puškami in narodne plese. Starši so bili zelo zadovoljni in še v večjem številu obiskovali te prireditve. Strahu in dvoma ni bilo več in tako se je dejavnost pionirske organizacije v Predgradu vključila v ostalo delo s tako silo, da odslej ni bilo nobenega mitinga, na katerem ne bi nastopili tudi pionirji. Zelo so pohvalili male izvajalce — »pionirje kulturnike« tudi člani kulturne ekipe garnizona, med njimi tovariši Lojze Nečimer, vodja partizanskega pevskega zbora, tovariša Šinkovec in Tiran, ki sta na mitingih igrala, recitirala, režirala in sploh vodila nastope, predvsem pa komandant Dušan in komisar Štefan, ki sta jih večkrat imenovala »naši mali partizančki«!

Škoda, da smo se zadnjega januarja že ločili! Odšli smo na nova mesta, vendar smo se vsi vedno radi spominjali tistih dni in dela ter nastopov predgrajskih pionirjev.

Z zanimanjem zasledujem razvoj Predgrada in vem, da so tudi moji takratni pionirji marljivi in vestni državljani. Ko se jih danes spominjam, jim vsem vsaj v duhu stisnem roke z željo, da bi ostali spomini na tiste velike dni še naprej svetli in vzpodbuda za nove zmage in uspehe v razvoju Predgrada in njegovih prebivalcev!

Marjan Tratar-Učo

ŠPORTNA NOVICA IZ OSILNICE

OSILNICA : ZAMOST 4:1 (2:0)

V okviru prosvetnega društva v Osilnici je bila ustanovljena tudi športna sekcija, ki zaživi predvsem med počitnicami, ko pridejo dijaki domov. Naša sekcija ima precej težav, saj nima nogometnega igrišča, ne rekvizitov. Doslej smo uredili igrišče za odbojko. Med mladino je tu precej zanimanja za šport, predvsem za nogomet.

V nedeljo, 26. VI., je bilo prijateljsko srečanje pionirskih moštev »OSILNICE« in »ZAMOSTA« v nogometu. Igrali so 2-krat 25 minut.

Začetni udarec je imel Zamost. Osilničani so prevzeli takoj pobudo in prešli v napad, ki se je končal z golom za Osilnico v 5 minuti. Osilnica je bila sicer v premoči, toda vsi napadi so se končali pred kazenskim prostorom. V 16 minuti je dal Ožura po zaslugi vratarja Zamosta gol. Osilničani so še nadalje napadali, toda Zamoščani so se dobro branili. Tako se je prvi polčas končal z rezultatom 2:0 za Osilnico. Drugi polčas so Osilničani začeli ležerno, medtem ko so Zamoščani zaigrali bolje kot v prvem polčasu. Po krivdi osilniškega branilca je v 29 minuti dal Korelac edini gol. Šele sedaj so Osilničani sprevideli, da ne bodo lahko zmagali. Začeli so ostreje napadati. Z lepim wolejem je Ožura II dal v 32 minuti drugi gol in s tem povečal vodstvo Osilnice na 3:1. Zamoščani so se sedaj umaknili v obrambo, zakaj bali so se visokega poraza. V 35 minuti se je igralec Zamosta v kazenskem prostoru dotaknil z roko žoge in sodnik je pokazal na belo točko. Najhujšo kazen je izvedel Kovač I in tako zabil četrti gol.

Osilničani so se zadovoljili s tem rezultatom in niso več resneje ogrožali nasprotnikovih vrat. Pobudo so prevzeli Zamoščani, toda trdna osilniška obramba jih ni pustila v bližino gola. Z rezultatom 4:1 se je tekma tudi končala.

Moštvo Osilnica ni zaigralo najboljše, čeprav so bili boljši po znanju in v golih. Najboljši igralec na igrišču je bil Kovač I, pa tudi Kovač II, medtem ko vratar Kovač III ni imel mnogo dela.

Moštvo Zamost je bilo požrtvovalno in borbeno, manjka pa jim predvsem izkušenosti in nekoliko znanja, čeprav imajo voljo do igranja. Med seboj so si bili enakovredni.

O. J.

IZLET NA GORENJSKO

V šoli smo premišljevali, kam bi šli na izlet ob koncu šolskega leta. Dogovorili smo se, da bomo šli na Bled. Začeli smo zbirati denar. Že smo obupavali, ker smo imeli premalo denarja. Nazadnje smo se obrnili na vaški odbor, ki nam je rad priskočil na pomoč.

Zelo smo bili veseli in komaj smo čakali nedelje. Ugibali smo, če nam bo vreme naklonjeno. Bilo je sončno jutro, ko smo se zbrali pred šolo in potem odšli na pot.

Najprej smo se ustavili v Ljubljani. Ogledali smo si razstavo avtomobilov, nato pa smo odšli naprej. Iz avtobusa smo si radovedno ogledovali lepe gorenjske kraje. Avtobus se je ustavil in tovarišica nam je povedala, da smo v Vrbi, pred rojstno hišo velikega slovenskega pesnika dr. Franceta Prešerna. Ogledali smo si notranjost hiše in videli med drugim tudi spominsko knjigo. Kupili smo tudi razglednice z motivi te hiše. Pred odhodom smo se tudi fotografirali.

Nato smo se odpeljali naprej, na cilj. Bili smo zelo veseli, ker smo prvič videli lepote blejskega jezera z malim otočkom in Bled. Bila je huda vročina, mi pa smo hiteli po stezi, ki se je vila po strmem bregu med drevjem, na blejski grad. Pot ni bila dolga. V gradu smo si ogledali mnoge zanimivosti iz davnine — vse še lepo ohranjeno.

Ogled je bil kmalu pri kraju. Odšli smo nazaj na Bled in se v senci mogočnih kostanjev okrepčali. Potem smo šli k jezeru. Nekateri smo se tudi kopali. Na jezeru smo videli čolne in jadrnice. Tako se je ura odhoda kar prehitro približala.

Spotoma smo si v Kranju ogledali spomenik Franceta Prešerna in viseči most, kmalu pa smo odšli zopet dalje, kajti v Medvodah nas je čakalo novo presenečenje. To je bila nova, velika hidroelektrarna. Ogledali smo si nekatere naprave, sadove dela naših delovnih ljudi. Po ogledu smo hiteli k avtobusu, se udobno namestili in med potjo veselo prepevali. V mraku smo bili doma.

Čeprav smo bili utrujeni, smo bili nadvse zadovoljni. Najlepše se zahvaljujemo tovarišici učiteljici Hedviki Lisac in vsem, ki so nam pomagali, da smo lahko šli na izlet. Zahvala velja tudi šoferju Silvu Ažmanu za vso pozornost pri vožnji.

Srečko Košir

4. r. os. šole, Mozelj

GASILSKA PROSLAVA V LAŠČAH

Gasilsko društvo v Velikih Laščah bo v nedeljo, 3. julija, slavilo 65-letnico delovanja. Na proslavi bodo podelili diplome zaslužnim gasilcem, izročili pa bodo svojemu namenu tudi novo brizgalno. Z novo brizgalno bodo imeli tudi mokre vaje. Po uradnem delu proslave bo ljudsko rajanje, kamor so vabljeni vsi prebivalci iz bližnje in daljne okolice.

LEPI USPEHI NA ŠOLI JOŽETA ŠEŠKA

V četrtek, 23. junija, je bil v Šeškovem domu zaključni sestanek staršev, šolskega odbora, predstavnikov gospodarskih in političnih organizacij, predstavnikov oblasti in učiteljskega zbora osemletke Jožeta Šeška v Kočevju. Iz referata ravnatelja šole, Srečka Kovačiča, povzemamo nekaj misli.

Šola, ki je bila ustanovljena septembra 1958. leta, je v zadnjih dveh letih opravičila svoj obstoj. Osnovna naloga šole je bila uresničevanje smotrov, ki jih narekuje šolska reforma in da se čim tesneje poveže z življenjem in delom šolskega okoliša.

V preteklem šolskem letu je imela šola 17 oddelkov ter logopedski oddelek. Šolo je obiskovalo 570 otrok. Reden pouk je oviralo predvsem pomanjkanje prostorov, saj so imeli učilnice v gimnaziji, v stavbi bivšega sodišča in v mali dvorani za komitejem. V prihodnjem šolskem letu bo šola v še večji stiski, ker bo imela 20 oddelkov! Razen učilnic jim primanjkuje tudi prostorov za gospodinjski, glasbeni in likovni pouk...

Na šoli je 17 stalnih učiteljev in profesorjev, 11 pa jih pouk dopolnjuje. Težave so imeli predvsem s sestavljanjem urnika, ker nekateri učitelji poučujejo na več šolah, kljub temu pa so v pedagoško delo vložili vse svoje sposobnosti. Skrbeli so tudi za stalno strokovno in pedagoško izpopolnjevanje.

Da bi pouk povezali čim tesneje s prakso in mu dali čim bolj življenjsko obliko, so med letom organizirali več poučnih ekskurzij v naravo, podjetja, partizanske kraje itd., kar je odločilno vplivalo tudi na učni uspeh in vzgojo otrok. Poskušali so tudi, da bi izvenšolski vplivi (kino, knjiga, šport...) pozitivno vplivali na vzgojo otrok. Seveda je bil vzgojni uspeh močno odvisen tudi od sodelovanja staršev...

Važen vzgojni faktor v sodobni šoli so svobodne aktivnosti. V različnih krožkih in sekcijah ter v šolski zadrugi si učenci izpopolnjujejo znanje, ki so ga pridobili med poukom. Največjo dejavnost je pokazala šolska zadruga, ki ima 220 članov. Pionirji so se seznanjali s kmetijstvom, vrtnarstvom in sadjarstvom. Razen šolske zadruge so organizirali tudi vrsto krožkov, med katerimi je bil najbolj obiskan krožek za prvo pomoč. Lepe uspehe so dosegli tudi avto-moto krožek, strelski in šahovski krožek, dramska sekcija, likovni in literarni krožek ter klub mladih športnikov.

Veliko pionirjev je včlanjenih tudi v različnih društvih, sodelovali pa so tudi na vseh proslavah. Na šoli so izdali tudi dva lista, Prve korake in Mladi zadružniki pripovedujejo.

Učni uspeh je bil sorazmerno dober. Razred je izdelalo 498 otrok, 50 jih bo prestopilo v višji razred kljub eni ali dvema nezadostnima ocenama, 14 učencev bo razred ponavljalo, 6 učencev osmega razreda ima popravne izpite, dva pa sta neocenjena. Po novem zakonu o ocenjevanju lahko prestopijo v višji razred učenci z eno ali dvema negativnima ocenama, če pa učitelj oziroma razredni zbor meni, da zaostanka učenec v prihodnjem letu ne bo mogel nadoknaditi, ga lahko po posvetovanju s starši zadrži v istem razredu še eno leto. Letos bi nekateri po mnenju učiteljev morali ostati v istem razredu še eno leto, vendar so starši vztrajali pri tem, da gredo naprej. To ima lahko zelo slabe posledice za otrokov učni uspeh v naslednjih letih...

Starši, ki se res zanimajo za otrokov razvoj, bodo v primeru, ko učenec ne bo pokazal zadovoljivega znanja, sami izrazili željo, naj njihov otrok razred ponavlja. Naš šolski sistem je zelo demokratičen, vendar nudi vsakemu možnosti le po njegovih sposobnostih in prizadevanjih. Na šoli je bilo tudi precej zelo dobrih dijakov, saj je z odličnim uspehom izdelalo razred 120 učencev!

Vsekakor lahko trdimo, da je osemletka Jožeta Šeška dosegla v preteklem šolskem letu zelo lepe uspehe in upamo, da bodo prihodnje leto uspehi še veliko lepši...

NOVE RAKETE NA PACIFIKU

◆ Rusi poročajo, da bodo med 5. in 31. julijem znova opravili na osrednjem Pacifiku poizkuse z večstopenjskimi raketami, ki pa ne bodo imele zadnje stopnje. Zaradi tega je sovjetska vlada prosila vlade držav, katerih ladje ali letala bi bila med temi poizkusi na osrednjem Pacifiku, naj ukažejo kapitanom ladij in poveljnikom letal, da se drži jo izven prostora, katerega obseg je že sporočen.

◆ Sovjetska zveza je v januarju tega leta v okviru del za osvajanje vesolja preizkusila na Pacifiku močno raketo brez zadnje stopnje. S to raketo so 15. maja izstrelili kozmično ladjo, ki je težka štiri in pol tone.

OBJAVA

VODNA SKUPNOST ZA VODNO PRESKRBO KOČEVJA IN RIBNICE V KOČEVJU

(Vodovod Kočevje—Ribnica)

objavlja, da bo

I. REDNI LETNI OBČNI ZBOR

v soboto, 9. julija 1960, ob 9. uri v dvorani množičnih organizacij v Kočevju z običajnim dnevnim redom. Prosimo za to imenovane in izvoljene delegate, da se zbora polnoštevilno udeleže.

Upravni odbor

Vodne skupnosti Kočevje—Ribnica

ZLOČINCI

4 posebne vrste

Dolžnost in odgovornost ugotavljanja kakovosti pristanka je na vsaki osebnosti, ki predlaga, vodi in ki je vključena v poskuse. To je osebna dolžnost in odgovornost, ki je ni moč prenesti na drugega brez kazni.

2. Poskusi, pa naj bi bili njihovi rezultati koristni človeštvu, ne morejo biti opravljeni drugače kot z vnaprej navedenimi metodami in ne morejo biti neslučajni in nenaravni.

3. Poskusi morajo biti planirani in morajo temeljiti na rezultatih, doseženih pri poskusih na živalih in na znanju naravne zgodovine bolezni ali drugih problemov, ki se proučujejo, da bi ti rezultati dovolili poskus.

4. Poskusi morajo biti opravljeni tako, da ne pride do nobenih nepotrebnih telesnih in duševnih bolečin ter poškodb.

5. Poskus ne sme biti opravljen, če se že vnaprej domneva, da bo nastopila smrt ali pohabljenost, razen če morda v teh poskusih sodelujejo kot subjeki tudi zdravniki, ki opravljajo poskuse.

6. Stopnja tveganja, ki pride v poštev, ne sme nikdar preiti meje, ki je določena z ljudsko vrednostjo problema, ki bo reševan v poskusom.

7. Treba je podvzeti vse ustrezne olajšave za poskusne osebe, da bi le-te zavarovali tudi proti najmanjšim možnostim poškodb, onemoglosti ali smrti.

8. Pri poskusih morajo biti le znanstveno kvalificirane osebe. Ves čas morajo uporabljati največjo mero znanja in previdnosti vsi tisti, ki vodijo ali pa so vključeni v poskus.

8. Človek mora imeti pravico prekiniti poskus, če bi prišel v takšno telesno ali duševno stanje, ko se mu zdi, da je nemogoče nadaljevati s poskusom.

10. Med poskusom mora biti učenjak, ki ga opravlja, pripravljen da preneha s poskusom v vsakem trenutku, če se slučajno prepriča, da bo kljub njegovi dobri volji, največji veščini in oprezni presoji nadaljevanje poskusa verjetno izzvalo poškodbo, nesposobnost ali smrt poskusne osebe.

Od teh desetih načel, ki smo jih našteli, je naša porota upoštevala samo tiste zahteve, ki so popolnoma zakonite po svoji naravi ali so vsaj tako ozko in jasno blizu zakonitosti materije, da so nam pomagali pri določanju zločinske krivice in kazni. Če bi stopili iz teh okvirov, bi nas pripeljalo izven meja naših pristojnosti.

Ob dokazih smo ugotovili, da se je pri medicinskih poskusih omejenih 10 načel mnogo pogosteje kršilo, kot pa upoštevalo. Mnogi zaporniki v koncentracijskih taboriščih, ki so bile žrtve teh zverstev, niso bili državljani nemškega rajha. Niso bili nemškega rodu. Med njimi so bili Židje in druge ‚nesocialne osebe', vojni ujetniki in civili, ki so bili zaprti in prisiljeni podvreči se temu mučenju in barbarstvu, ne da bi bili poprej stopili pred nekaj, kar bi bilo vsaj podobno sodišču. V vseh posameznih primerih, ki so navedeni v dokaznem gradivu, so se osebe, ki so služile za opravljanje poskusov, temu upirale; pri nekaterih poskusih to ne oporekajo niti sami zločinci. Zaporniki niso podpisali niti formalnega pristanka. Nikdar se za to določene osebe niso mogle izogniti poskusu. Velikokrat so opravljale poskuse nekvalificirane osebe; opravljeni so bili negotovo, brez kakršnihkoli znanstvenih ciljev in v strašnih fizičnih prilikah. Vsi poskusi so bili opravljeni ob trpljenju in poškodbah, nihče ni napravil najmanjših varnostnih ukrepov, da bi zaščitil ali ohranil ljudska bitja pred poškodbami ali smrtjo. Pri vseh poskusih so ljudje trpeli strašne bolečine in mučenje, v večini primerov pa so ostali stalno poškodovani, pohabljeni ali pa je nastopila smrt kot neposredna posledica poskusa ali pa zaradi premajhne skrbi pri poskusu.«

Sodba, ki jo je izreklo sodišče, bo velike in trajne vrednosti na področju medicinskega prava. Proces pa tudi uvodi dr. Ivyja in dr. Alexandra v celoti jasno kažejo na epohalen korak v napredku sodne medicine. Proces je dalje osvetlil, kako se je središče aktivnosti v mednarodnem pravu hitro obrnilo od akademskih predavalnic proti sodnim dvoranam. Nürnberško sojenje šteje med najznačilnejše primere sodelovanja sodobnega mednarodnega prava.

POSKUSI, KI SO VKLJUČEVALI VELIKE VIŠINE (NIZEK PRITISK), NIZKO TEMPERATURO IN PITJE MORSKE VODE

Med poskusi, napravljenimi nad ljudmi in naštetimi v obtožnici, pomenijo ozko povezano skupino ti-le:

1. poskusi za reševanje iz velikih višin,
2. poskusi o izdržljivosti nizke temperature in
3. poskusi, kako napraviti morsko vodo užitno.

Vsi ti poskusi so bili napravljeni nad zaporniki v koncentracijskem taborišču v Dachau, njihov edini namen pa je bil, kar najbolj spoznati načine vojskovanja.

Prvo in drugo serijo poskusov je vodil dr. Sigmund Rascher, bivši kapetan letalske medicinske službe. Rascher je bil istočasno poročnik SS (Schutz-Schaffel) in je imel sprva neposredno vez s Himmlerjem. Ta mu je tudi dovolil poskuse v Dachauu.

Dokumentarni dokazi pričajo, da so bili poskusi, ki jih je predlagal in vodil dr. Rascher v Dachauu, prvi poskusi nove kategorije z ljudmi — »termalni poskusi, kot jih je imenoval dr. Rascher, in pri katerih se je že vnaprej predvidevala smrt za vse poskusne osebe.

POSKUSI ZA REŠEVANJE IZ VELIKIH VIŠIN

V Himmlerjevi korespondenci je bilo najdeno pismo dr. Rascherja, datirano s 15. majem 1941. V pismu je prošnja, naj mu bo dovoljeno delati poskuse na ljudeh. Ker je iz pisma lahko ugotoviti tudi sliko samega Rascherja, navajamo še zasebni del pisma.

Dragi državni voditelj,

moja globoka hvaležnost za Vaše tople čestitke in cvetje ob rojstvu mojega drugega sina! To je vesel deček, čeprav se je rodil tri tedne predčasno. Dovolite mi, da Vam ob priložnosti pošljem fotografiji obeh otrok. Čimprej bi želel še tretje dete in zelo sem Vam hvaležen za Vašo pomoč pri moji poroki. Polkovnik SS Solhmann mi je danes dejal po telefonu, da bo tistih 165 mark, ki so mi manjkale pri poroki, vzetih iz »R« razuna in preknjižene na »Ahnererbe« ček. Hvala Vam iz vsega srca. V letalstvu so že videli moje dokumente, vseeno pa potrebujem še potrdilo o mojem arijskem poreklu. Jutri odpotujem, pred tem pa bom narekoval osnutek Nini D., ki Vam ga bo potem poslala.